

KULTÚRA

ROČNÍK XX. – č. 13

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

28. JÚNA 2017

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Timotej Križka: Portrét Mons. Jozefa Tótha

Genéza moderného človeka

Ked' som bol ešte mŕtvy,
 keď som bol hmotou
 a javorovým listom,
 dažďom i hlinou,
 i tupou, mŕtkvou skalou,
 Čosi sa vo mne hýbalo,
 čosi sa k Svetlu dralo,
 čo nemalo ešte mena,
 iba sa mrvilo a prenikalo
 všetko – dážd' i skalu,
 To hmota takto zrela a čakala.
 Ach, koľkože čakala
 na svoj čas!
 A čas neviem, skiad', ako
 a nevieme, odkiaľ,

ale prišiel.
 A z mŕtveho som sa stal živý.
 Opovrhol som hmotou,
 javorovým listom,
JOZEF TÓTH
 dažďom, hlinou
 i tupou, mŕtkvou skalou,
 LEBO SOM SA STAL
 ČLOVEKOM!

A opovrhol som aj Človekom!
 A rástol som a rastiem.

Neviem, kam a neviem, načo.
 Všetko to trvá menej ako nič.
 A vo mne sa čosi hýbe
 a čosi vo mne zreje
 Nechcem byť ŽIVÝ,
 c hcem byť MŔTVY
 a nechcem nič, pranič ZNAŤ!
 Chcem byť znovu hmotou,
 javorovým listom,
 dažďom, hlinou
 i tupou, mŕtkvou skalou,
 lebo so všetkým som si poradil,
 ale neviem si poradiť
 s vlastným srdcom
 a s vlastnou hlavou!

Neviem, či si niekto uvedomuje, alebo nie, ale prebiehajú kolosálne geopolitické zmeny. Vojna s Putinom a Trumpom, zúrivý zápas vo Francúzsku a Nemecku o to, kto určí chod budúcich udalostí, atentáty v Británii, čoraz viac sexuálne narušených osôb na riadiacich postoch, neostýchajúcich sa homosexuálnych párov dokonca na audiencii vo Vatikáne, to všetko neobchádza ani Slovenskú republiku. Na pozadí týchto

Čo s nami

TEODOR KRIŽKA

procesov môžeme u nás vnímať formátovanie budúcej voličskej základne, ktorá sa teraz hrá na boj s korupciou.

Pred sto rokmi sa bandy hrdlozozvonom zmocnili štátu o rozlohu päťtiny planéty. Dnes iné, no v spôsoboch takmer identické, bandy usilujú o tzv. Islamský štát a hrozia na kalifát premeniť aj staručkú Európu. Ideoví potomkovia Trockého, ktorí okupujú Európu, uskutočňujú to, čomu de facto zabránil Stalin za cenu GULAGov a príšerného množstva obetí, keď vyhnal Trockého na Západ a popraval trockistov v Rusku. Problém so zachovaním impéria a autchtónnych národov však nevyriešil. Iba z vnútorného nepriateľa urobil nepriateľa vonkajšieho, ktorý dnes za pomoci piatej kolóny usiluje o vládu nad Ruskom zvnútra, a vojenskou silou Západu zvonka. Nič s tým nevie urobiť ani Trump, hoci sa tak vehementne zastrájal, lebo s identicky zúrivým a mocným protivníkom bojuje o holý život sám.

Západná spoločnosť otupená hedonizmom a liberalizmom je fakticky bezmocná. Preto rastie sympatia k Putinovi. Ale Rusko nie je nijako stabilné. Triesť sa na zhruba tretiny obyvateľstva, z ktorých jedna podporuje stalinistických komunistov, druhá tretina potomkov trockistov, dnes vyznávačov liberalizmu, a tretiu časť tvoria zástancovia tradície, teda pokusu nadviazať na predbolševické Rusko, vrátane cára. Každá z týchto tretín musí spolupracovať s niektorou z ostatných dvoch. To samozrejme vyvoláva nepokoj a brzdi dlhodobé plány na transformáciu spoločnosti, ktorá stále ešte nedokáže vyniesť z okultného chrámu, postaveného na podobu zikkuratu, Uljanova a pochovať ho vedľa jeho matky, ako si to sám vyslovene želal.

Európa sa rozpadá. Anglosasi opäť nechávajú Nemecko, aby si máčalo ruky po lakte v špine, ktorá hrozí potenciálnou krvou. Rusko a Nemecko sa nesmú zraziť, lebo umierať budeme v tomto konflikte my, nielen patetickí Poliáci, ruskofóbne Pobaltie či zmagorená Ukrajina.

Ale horkokrvných hláv neubúda, naopak.

Vyhlásenie XIII. snemu PV ZPKO o slobode slova

Politickí väzni, deti a manželky politických väzňov, ľudia prenasledovaní komunizmom, ktorých utrpenie a morálny postoj prispel zásadným spôsobom k odstráneniu totalitného režimu a nastoleniu demokracie, vyjadrujú hlboké znepokojenie nad krokmi našich politikov, ako bolo presadenie zákona proti extrémizmu a jeho uvádzanie do praxe pomocou NAKA. Rovnako vyjadrujú znepokojenie a protest proti praktikám našich masmédií, ktoré názory svojich sponzorov povýšili na neotrasiteľné pravdy, o ktorých odmietajú diskutovať. Vidíme, že nielen starí komunisti sa masovo vracajú na všetky možné posty, ale už aj ich spôsoby. Odmietame byť svedkami šírenia nevyvážených a hlavne nenávisťných dezinformácií, proti ktorým sa nie je možné nikde ohradiť.

Pre našich členov, politických väzňov a ich príbuzných, bol ten najväčší výdobytok novembra sloboda. Sloboda pohybu, sloboda náboženská, sloboda podnikania, umelecká sloboda, a celé to bolo zasrešené tou najvzácnejšou slobodou – slobodou slova. Tá je zároveň tým hlavným zdrojom všetkých ostatných

slobôd, aj tu nespomenutých. Pevne sme všetci verili, že už sa nezopakujú časy, keď za nevhodné názory – a človek často ani nevedel, v čom sú nevhodné – sa bralo na dlhé roky do väzenia. A za ich rozširovanie ešte viac. O to smutnejšie je, že po toľkých rokoch sme opäť svedkami podobných snáh, politici opäť chcú direktívne vymedzovať hranice toho, čo je správne. Presne ako to robila KSČ, vrátane „správnej“ interpretácie našich dejín, ktorú aj dnes majú v rukách starí komunisti. A prenasledovanie sa rozbieha opäť na základe ľavičiarových konštruktov, tentoraz úchyľnej politickej korektnosti a pojmov ako rasizmus, homofóbia, gender, revizionizmus, dokonca vo veľkom sa oprašuje primitívna stalinská instrumentácia pojmu fašizmus. No na rozdiel od komunistov, ktorí to robili priamočiaro brutálne, teraz sa to deje skôr „krdmou rukou“, ako by povedal básnik. Ale podstata je rovnaká, ako bola v 50. rokoch – zrušiť slobodu slova a opäť prenasledovať odlišné názory, pretože sa jednoducho znovu označia za zločinné. Nastolíť vládu podozrenia aj s novými udavačmi. Neexistencia

slobody slova je navyše mimoriadne riziková v časoch obrovského nebezpečenstva pre Európu, keď sa na ňu valí moslimská invázia s terorizmom.

Už sme raz zažili jedno vytriezvenie z úprimných snáh o slobodu – v roku 1968. Preto by sme veľmi neradi zažili ešte jedno takéto normalizačné vytriezvenie aj po roku 1989. A ešte menej radi by sme do našej organizácie politických väzňov prijímali nových členov, ktorí by mali v prihláške údaj: politický väzeň po roku 2017.

Preto vyzývame našich popredných politikov, aby zastavili prijímanie takýchto zákonov, naopak, aby legislatívne a finančne podporili vydávanie tlače, ktorá nie je slúžkou ani našich, ani zahraničných oligarchov. Aby nikto v budúcnosti nemohol prekvalifikovať aj ich činy a označiť ich ako spoluúčasť na protiústavnom potlačaní základných slobôd a demokratických princípov daných ústavou Slovenskej republiky.

Bratislava 7. júna 2017

Politickí väzni

Zväz protikomunistického odboja, III. odboj

Reklamu počas detských programov treba zastaviť

Masová spotreba a konzumný spôsob života vrhá našu civilizáciu do obrovskej krízy. Toto videl aj pápež Benedikt XVI, ktorý v roku 2007 upozorňoval na to, že stále mladším deťom hrozí, že podľahnú falošným modelom šťastia, ktoré so sebou prináša konzumná spoločnosť. Tento falošný model šťastia propaguje aj dotieravá reklama, ktorá je v dnešnej dobe skutočne všadeprítomná. Najhoršie však je, že reklamné kampane sa stále viac orientujú aj na deti, u ktorých sa snažia prebudiť konzumný spôsob myslenia zameraný len na naháňanie sa za hmotnými „hodnotami“. Deti sa stávajú cieľom premysleného reklamného marketingu, ktorý sa snaží ich vnímanie ohlupovať reklamou na rôzne nepotrebné produkty. Už medzi malými deťmi sa na základe vlastníctva najnovších materiálnych trendov vytvára pocit nerovnosti, keďže masová reklama sa snaží diktovať čo musí „plnohodnotný človek“ vlastniť.

Reklama sa snaží už aj do podprahového vnímania detí vkladať myšlienku, že šťastný a naplnený život je možné dosiahnuť len hromadením materiálnych statkov. Na kúpu tohto „šťastia“ je však potrebná kopa peňazí, ktoré ak niekto nemá, tak je nutné požičať si ich za úžernícke úroky. Koleso pôžičiek, nakupovania a neustálej nespokojnosti sa tak môže naplno roztočiť. Konzum podporovaný reklamou sa stal zvrhlým trendom, akými si rituálom dnešnej doby. Reklamy svojím vplyvom na ľudí pomáhajú budovať masový konzum a povrchný

materializmus stavať na dobový piedestál slávy. Korporácie vidia v deťoch len ďalších potenciálnych spotrebiteľov, ktorých je nutné atakovať presne mierenou reklamou.

Treba pamätať aj na to, že detská vnímavosť a psychika je oveľa náchylnejšia a zraniteľnejšia ako psychika dospelých. Nie je tajomstvom, že mnohé nadnárodné korporácie pri tvorbe reklamy pre deti spolupracujú priamo s detskými psychológmi, aby čo najviac ovplyvnili a zmanipulovali nezrelú detskú psychiku a aby cielene vzbudili v dieťati túžbu prezentovaný produkt vlastniť. Na to sú využívané animované motívy, ľahko zapamätateľné slogany a chytľavé melódie. Reklama, ktorá útočí na detskú vnímavosť, môže spôsobiť, že dieťa si nedokáže od „reality“ prezentovanej reklamou udržať racionálny odstup. Informácie, ktoré sa k nemu prostredníctvom reklamy dostanú spracováva dieťa emocionálne, a preto nedokáže racionálne prijať ani rodičovské rozhodnutie o nepotrebnosti, prípadne škodlivosti prezentovaného produktu. Reklama s deťmi manipuluje tak, aby svoje požiadavky na rodičov neustále stupňovala. Viac nepotrebných vecí však neznamená aj viac šťastia a spokojnosti, aj keď sa nám komerčné médiá a reklamy snažia nahovoriť opak. Reklamy vytvárajú v deťoch ilúziu, že dobrý rodič je taký, ktorý im všetko kúpi a všetko dovolí. Dobrý rodič je však taký, ktorého morálny a náboženský kódex určuje presné mantinely a to nielen pre neho samotného, ale aj pre jeho dieťa. Zod-

povední rodičia vedia, že dobrý nie je ten rodič, ktorý svojim deťom dokáže zakúpiť všetky nepotrebné materiálne veci, ale ten, ktorí svojim deťom dokáže odovzdať morálne hodnoty. Duchovné hodnoty sú oveľa cennejšie, než hmotné statky.

Uvedomujeme si, že reklamy je v dnešnej dobe neúmerne veľa, a že treba pred ňou chrániť najmä deti. Preto sme v NR SR predložili novelu zákona o reklame, kde sme navrhli zakázať šírenie reklamy počas vysielania programov určených vyslovene pre deti a mládež do 18 rokov. Okrem toho sme navrhli zakázať vysielanie reklamy aj v časovom pásme začínajúcom 30 minút pred začatím a 30 minút po skončení programov určených pre deti a mládež.

Je žiaľ, že náš návrh na zákaz „detských reklám“ nepodporila v parlamente žiadna iná politická strana, teda ani strany koalície, ani strany fiktívnej „opozície“. Poslanci týchto strán uprednostnili záujmy nadnárodných korporácií, producentov reklám a marketingových spoločností pred záujmami rodičov a ich detí. Zase sme sa presvedčili, že takzvaní štandardní poslanci, ktorí sa v svojich slovách a prejavoch oháňajú kresťanstvom, nemajú žiadny záujem legislatívne bojovať proti kríze hodnôt v súčasnej spoločnosti. Aj zásluhou týchto poslancov budú môcť reklamné agentúry a korporácie aj naďalej sofistikovane vstúpať materializmus do detskej duše.

MILAN UHRÍK
poslanec NR SR
za LS Naše Slovensko

Kiska ako Pavlík Morozov

Zapol som ráno 12. mája Slovenský rozhlas. Správam dominovala výzva prezidenta Kisku, aby ľudia sledovali a nahlasovali nenávisťné a extrémistické názory na internete, z ktorých by bolo možné kreovať profil takýchto osôb!!!

RODINNÝ PŮVOD PREZIDENTA SA SKUTOČNE NEZAPRIE!

Táto výzva prezidenta má pre skôr narodených charakter deja vù. Bolševický režim zanechal za sebou totiž nielen hory mŕtvol a potoky krvi, ale aj absolútny rozklad akejkoľvek morálky.

Symptomatickým bol príbeh Pavlíka Morozova, ktorý nám bol v päťdesiatych rokoch minulého storočia predkladaný ako vzor nového človeka, hodného nasledovania. Menovaný sa „vyznamenal“ tým, že udal vlastného otca orgánom vtedajšej sovietskej tajnej polície, čo malo pre neho vo vtedajšej dobe a politickom režime fatálne následky.

Po páde komunistického režimu sa historici dostali k archívom tajnej polície a zistili „zaujímavé“ skutočnosti. Otec Pavlíka Morozova opustil svoju manželku, a tá z pomsty nahovorila ich syna Pavlíka, ktorý bol mimochodom mdlej inteligencie, neustále v škole prepadal, aby ho udal.

Pavlíka sa začali v jeho okolí ľudia báť, čo sa jeho samofúbsti zapáčilo, lebo získal pocit moci, a tak začal udávať vo veľkom. A ako skončil chudák Pavlík Morozov?

Nakoniec prerastal cez hlavu aj represívnym orgánom, ktoré začal zaťažovať svojimi udaniami, a tak ho „zatiarli“ do lesa, kde ho zastrelili.

A ako skončia nasledovníci Pavlíka Morozova?

To je už príbeh s otvoreným koncom!

JÁN DANCER

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

SPOZNAJME
JOZEFA GABČÍKA

Keď tento vojak Československej jednotky v r. 1941 žiadal v Anglicku o preloženie k letectvu, napísal sám svoj životopis.

„Narodil som sa 8. apríla 1912 v Poluvsí, okres Žilina, občianskym povoláním som strojník zámocník. Obecnú školu som navštevoval v Ražejkách Tepliciach, 4 triedy meštianskej školy a 2 triedy odbornej školy železiarskej som ukončil v Kovárove, politický okres Milevsko.

Prezenčnú vojenskú službu som nastúpil 1. októbra 1932 u 14. pluku v Košiciach, poddôstojnícku školu som absolvoval v Prešove ako štvrtý s prospechom veľmi dobrý. Za prezenčnej služby som dosiahol hodnosť desiatnik. Po skončení prezenčnej služby som zostal v čs. armáde ako ďalej slúžiaci poddôstojník.

Po ďalšej trojročnej dobrovoľnej službe som bol na vlastnú žiadosť preložený do vojenskej továrne v Žiline.

Za okupácie ČSR som bol pridelený ako skladník BCHL do skladu 5 v Skalke u Trenčína. Nakoľko som vykonával nepoužiteľný yperit, do ktorého som nalial žieravinu, poškodil som tím nemeckú armádu a musel som 1. mája 1939 zo Slovenska utiecť.

Odišiel som do Krakova, kde som vstúpil do čs. vojenskej skupiny. Z Krakova som bol poslaný do Francie a odtiaľ do cudzineckej légie. Po vypuknutí vojny som bol odoslaný do čs. armády vo Francii. Na fronte som bol v hodnosti rotného ako zástupca veliteľa guľometnej čaty. Pri prvom nasadení čs. jednotky som sa stal veliteľom čaty. Do Anglie som prišiel posledným transportom, ktorý odišiel z Francie. Dňa 15. decembra som bol menovaný rotmajstrom, 28. októbra som bol vyznamenaný Československým vojnovým krížom. Teraz vykonávam u 3/1 roty funkciu veliteľa čaty.

Vo svojom občianskom povolaní som bol strojník zámocník. K svojej prosbe o preloženie k letectvu som sa rozhodol aj preto, že sa nazdávam, že by som svoje znalosti z občianskeho povolania mohol najlepšie uplatniť práve u letectva... Aj ja by som chcel prospieť podľa svojich síl československej veci k víťazstvu nášmu a spojeneckému.

Pri písaní tejto prosby som si vedomý aj toho, že keď budem preložený k letectvu, stratím všetky materiálne výhody vyplývajúce zo zaradenia k 3. rote pešieho práporu 1. Bol by som šťastný, keby som mohol vykonávať funkciu strelca. Pre tieto všetky dôvody prosím, aby moja žiadosť bola kladne vybavená“.

Skôr než dostal odpoveď, stretol sa s dôstojníkom z Londýna a ten sa ho opýtal: „chceš sa prihlásiť k čestnej, ale nebezpečnej službe vo vlasti“? Mohol odmietnuť. Neodmietol a išiel do Škótska. Absolvoval základný výcvik v STS – 41 (Special Training School). Po mesiaci ho major Edwards charakterizoval: „Je príjemný, disciplinovaný vojak, menej dôvtipný ako niektorí iní, pomalší v získavaní poznatkov, spoľahlivý a veľmi odvážny. Je dobrý vedúci, ak si je istý svojou základňou a počúva do písma. Zrejme má technické znalosti, nakoľko pracoval v chemicko-technickej továrni. Prvotriedny skokan, krajne fit.

Ďalšie 4 dni sa učil strieľať bez mierenia, hádzať granáty, 5 dní venoval pyrotechnike, boju bez zbrane (Jiu-Jitsu), obsluhu vysielačky a riadeniu motorových vozidiel. Od 8. novembra až do odletu sa zdokonaľoval. Bol poučený o zásadách konšpirácie, o situácii v protektoráte, o peniazoch, prihlasovacích povinnostiach, o potravinových lístkoch. Získal novú identitu a naučil sa životnú legendu. Volal sa Zdeněk Vyskočil, zámocník, slobodný, narodený 8.4.1912 v Prostějove, bytom Prostějov, Dolná ulica 13. Dostal aj legitimačnú ktorú ho opisuje: postava stredná, vlasy gaštanové, oči hnedé, nos tupý, ústa normálne, zuby zdravé, zvláštne znamenie žiadne. .

RENÉ PAVLÍK

Jozef Gabčík bol hrdina? (2)

Pôvodom Slovák, cítením Čechoslovák, rtm. Jozef Gabčík, výška 164 cm, 64 kg, číslo topánok 42, obvod hrudníka 98, svalnatý, pohyblivý, hnedé oči, gaštanové vlasy, rozprával rýchlo, češtinou s prízvukom. Bol pripravený splniť úlohu.

Naozaj? Zmlčaná zostala dôležitá povahová vlastnosť. Bol tvrdohlavý, impulzívny choleric. Rýchlejšie jednal, ako uvažoval. Pani Ellisonová – matka Lorny – Gabčíkovej priateľky v Anglicku povedala: „Ak zmeškal autobus, alebo omylom vylial nápoj, vyletel ako raketa, prekypoval zlostou, potom sa zasmial sám na seba a bol opäť na zemi. Ako uvidíme, táto vlastnosť v konečnom dôsledku rozhodla nad všetkými predsavzatiami a vyhláseniami. Je na počudovanie, že adeptov pre takúto akciu nepodrobili aj dôkladným psychotestom.

PŮVODNÝ PLÁN ATENTÁTU

Podrobnejšie sa zastavíme pri skupine Antrophoid, nakoľko tá hrá v našom prípade kľúčovú úlohu. Dr. Beneš prišiel s myšlienkou – podľa vlastných slov – „po nádhernou akcii: zavraždení spáchané našim komandem úplne tajne“. Na jeseň roku 1941 sa v Londýne uskutočnila porada, na ktorej stanovili termín – 28. október 1941 (vznik ČSR), aj obeť. Bol ňou Reinhard Heydrich.

Plán atentátu rátať s dvomi mužmi. K Slovákoví Gabčíkovi pôvodne pridelili Čecha Karla Svobodu, ale keď si pri výcviku zranil hlavu, nahradil ho Jan Kubiš – Moravák alias Otto Strnad robotník, slobodný, narodený 24.6.1913 v Rosicích, bytom v Brne. Postava stredná, vlasy gaštanové, oči modré, nos špicatý, ústa normálne, zuby zdravé, zvláštne znamenie žiadne. Bola to dobrá výmena, lebo títo dvaja sa poznali už z Poľska. Aj Kubiš absolvoval rovnaký výcvik. Veliteľ ho charakterizoval slovami: zdravý, pomalý, ale spoľahlivý, solidný, obľúbený. Výbušniny a ničenie dobrý, v praxi pomalý. Dobrý spoľahlivý vojak, pokojný a veselý.

V Londýne bol vypracovaný po-

drobný taktický plán atentátu a obom mužom bol vysvetlený. Podľa tohto plánu za veliteľa bol určený Gabčík, mali byť vysadení asi 30 míľ juhovýchodne od Prahy do zalesnenej pahorkatiny. Praha sa mala stať ich hlavným stanom, mali byť dostatočne zabezpečené peniazmi. V Prahe sa mali zdržiavať počas prípravného prieskumu bez toho, aby komukoľvek vyzradili totožnosť, či účel pre ktorý prišli. Mali pracovať samostatne bez kontaktovania iných skupín. Predpokladaný termín atentátu bol desať dní od vysadenia. Koncept atentátu: Zaútočiť na Heydricha počas cesty z bytu do úradu, na hrade, resp. na plánovanej schôdzke.

V alternatívach boli aj iné spô-

pre boj z blízka. Výstroj bola takmer štandardná s ostatnými skupinami. Najväčší rozdiel bol v množstve financií, ktoré mali umožniť zostať v utajení a bez cudzej pomoci až do splnenia úlohy. V ostatných prípadoch mali príslušníci vysadených skupín väčšinou menej hotovosti ako 1/15.

- vreckový nôž;
- kompas;
- osobitný šifrovací kľúč pre vysielačku;
- plechovka tabliet na úpravu vody;
- kožené rukavice s vložkou;
- kovová ploškačka s alkoholom;
- baterka + náhradná žiarovka a náhradná batéria;

- pár bandáži na spevnenie nôh
- špeciálna čokoláda obohatená o vitamíny

- konzerva so sušeným mäsom
- cigarety
- zápalky
- balíček prvej pomoci s obvazmi
- injekčná striekačka
- tableta B proti únave
- tableta K sedatívu
- tableta L smrtiaca
- a veci, ktoré po zoskoku už nebudú potrebovať a bolo potrebné ich zlikvidovať – podľa univerzálnych inštrukcií väčšinou zakopať;
- padák
- nepremokavý maskovací overal
- gumová prilba s výstelkou
- lopatka v plátennom obale.

Úctyhodný arzenál. Spolu takmer 60 kg. Materiál bol uložený vo dvoch nerovnakých kovových schránkach a tie vložené do prepravného vreca na samostatnom nákladnom padáku. Je nepochopiteľné, že pri takej dôkladnej logistike niektoré súčasti vyzbroja a výstroja niesli znaky krajiny pôvodu, teda Anglicka.

Civilné oblečenie získali od českých Židov emigrantov do Británie. Pre Gabčíka sa museli upraviť – boli mu veľké. Nedopatrením na odevoch zostali nášivky z anglickej vojenskej čistiarne. Zrejme z obdobia, keď si zvykali na novú identitu a učili sa svoju novú životnú legendu v zámokku Bellasis.

K výbave patrilo aj 5 000 ríšskych mariek a 500 protektorátnych korún. Naopak, zvyšok britského žoldu odovzdali.

POSLEDNÉ DNI V ANGLICKU

Koncom novembra prevelili rotmajstrom Kubiša aj Gabčíka do Londýna. 1. decembra 1941 ich na „Československé ministerstvo národnej obrany“ so sídlom na Piccadilly 134 povolal plk. gen. štábu František Moravec a predložil im na podpis vyhlásenie: „Moja úloha spočíva vtom, že spoločne s iným príslušníkom zahraničnej armády budem vyslaný do vlasti, aby som v čase, na mieste a v situácii, ktorá podľa môjho zistenia a za daných okolností sa bude

javiť najvýhodnejšia vykonal nejakú sabotážnu, alebo teroristickú akciu tak účinnú, aby mala potrebný ohlas jak doma, tak za hranicami ČSR. Vykonám podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia všetko, aby som túto úlohu, ku ktorej som sa dobrovoľne prihlásil úspešne splnil“.

Pred odletom oboch prijali Dr. Beneš, údajne aj Churchill. Apelovali na ich národnú česť, hrdosť, zodpovednosť a zdôraznili mimoriadnu dôležitosť posolania pre ktoré sa dobrovoľne rozhodli. 28. decembra 1941 Gabčíka aj Kubiša pozval na večeru plk. Moravec – tu opäť prisľúbili splnenie úlohy. Za oboch sa vyjadril Gabčík „Viem dobre, aká ťažká úloha nás čaká, spoľahnite sa, že urobím všetko, čo budem môcť.“ Tu mu sebadôvera rozhodne nechýbala.

Na vojenskom letisku Tangemere pri Londýne už čakal štvormotorový Handley-Page Halifax Mk. II ars. 1a, pilotovaný Ronaldom C. Hockeyom a jeho sedemčlenná anglická posádka. Viezol tri skupiny diverzantov – Silver A (Bartoš, Valčík, Potúček; Silver B (Zeman, Škacha) a Androphoid. (Gabčík, Kubiš). Dovedna 7 ľudí. Skupinu výsadkárov počas letu sprevádzal špecialista – Čech škpt. Jaroslav Šustr. Bol zodpovedný za priebeh letu a vysadenie. Osobitú direktívu dostal pilot. Vysadiť skupiny za každú cenu, pretože predchádzajúce dva pokusy boli kvôli počasiu neúspešné a požiadavky na využitie lietadiel boli veľké.

Odstartovali o 22:00 a mali pred sebou takmer 5 hodín letu. Sú 2:24, lietadlo znižuje rýchlosť, klesá, urobí okruh a Androphoid môže vystúpiť. Na podlahe sa otvoril kruhový otvor, červená signálna lampa sa zmenila na zelenú a tri padáky sa znižujú k zemi. Padajú na východ od Plzne.

Namiesto pri Plzni sa ocitli, iba 15 kilometrov od Prahy, ale na opačnej strane. Stáli na zasneženom poli pri obci Nehvizdy. Kontakty mali v Plzni. Nehvizdy bola neznáma oblasť. Gabčík si pri dopade vážne zranil palec na nohe, namiesto lesa v ktorom mali ukryť padáky a všetko ostatné čo nepotrebovali a čo ich mohlo prezradiť, vokol iba holé pole, plán a obďaleč záhradná buda. Do rozdnenia mali niekoľko hodín. Museli konať. Od tejto chvíle ich sprevádzalo neuveriteľné šťastie. Padáky prikryli snehom, zvyšok preniesli do prístrešku, zamaskovali náradím a záhradným nábytkom. V dialke, na konci poľa bola skupinka stromov. Keď sa priblížili, zistili, že našli malý, opustený kameňolom a v ňom jaskyňu. Tu sa zložili, najedli a krátko prespali.

Ráno ich poľahky podľa stôp v snehu našiel miestny lesník. To bol ich prvý nedovolený kontakt. Museli priznať svoj pôvod. Alois Šmejkal, tak sa volal, ich upozornil na neopatrnosti ktorých sa dopustili a poskytol im pomoc. Niekoľko dní im nosil jedlo, Gabčíkovi aj obvazy a lieky. Tu ich objavil ďalší vlastenec – mlynár Bauman – informoval ich o možnostiach cestovania a aktuálnych pomeroch v protektoráte. Tretím civilom bol záhradník Antonín Sedláček, ktorému patrila buda. Pomohol im ukryť materiál. Riskoval aj strážmajster Václav Krejčárek, lebo zakamufloval poškodenie záhradnej budy neznámym zloďejom.

(Pokračovanie na 10. strane)

Kam kráčaš, Slovensko?

V posledných hodinách a dňoch rozvíruje informačnú a spoločenskú hladinu na Slovensku množstvo prekvapivých správ, ktoré iniciatívneho a zodpovedného slovenského občana nemôžu ponechať chladným. Najčerstvejšou novinkou pre celé Slovensko je informácia, že Európska únia hrozí Česku, Maďarsku a Poľsku právnym konaním pre odmietnutie prijatia imigrantov, ktorí už niekoľko rokov masovo zaplavujú európsky kontinent. Dôvodom je porušenie európskej legislatívy súvisiacej s prerozdelením žiadateľov o azyl. Na druhej strane však EÚ ústami svojho komisára zodpovedného za prerozdelenie imigrantov, pochválila okrem Rakúska aj Slovensko, a to v otázke podpory prerozdelenia imigrantov v rámci EÚ. „Pre členské štáty je totiž právne záväzná, aby nové miesta ponúkali aspoň každé tri mesiace,“ upozornil komisár EÚ. Ocenil „Slovensko a Rakúsko, ktoré naopak nové miesta do programu nedávno ponúkli.“

To, že nám rôzni „experti“ na čele s premiérom Robertom Ficom už niekoľko mesiacov prívukujú, že na Slovensku je nedostatok pracovnej sily, sa ukazuje ako dobre premyslený ťah pre ospravedlnenie prijatia tisícov imigrantov na územie Slovenska. Nechcem polemizovať, avšak musím poukázať na skutočnosť, čo nám pri-

nesie tento ústretovej krok slovenských politikov. Imigrant prichádzajúci na Slovensko v ko-nečnom dôsledku ani nemá záujem o Slovensko. Jeho vysnívanou a zaslúbenou krajinou sú štáty západnej Európy, kde mesačná výška sociálneho príspevku na mnohodetnú imigrantskú rodinu dosahuje výšku celoročného platu tvrdo pracujúceho slovenského robotníka. Teda si neviem vôbec predstaviť, že by jazykovo aj gramaticky absolútny analfabet pracoval za pár sto eur mesačne. To je čistý výplod fantázie slovenských a európskych politikov. Nie však nezmyselnou sa môže javiť predstava, že by týchto imigrantov finančne dotovala EÚ. V konečnom dôsledku je možné, že za odvedenú prácu by dostali rovnaký plat ako pracujúci Slovák, plus štedrú dotáciu od EÚ. Všetci sa to javí celkom reálne? Dotovať pár tisíc imigrantov nerobí bruselskému establishmentu absolútne žiadny problém.

O socializácii imigrantov, či už kultúrnej alebo náboženskej, sa už popísali stohy papiera, kto ešte neverí, nech si pozrie na zábery z parížskych ulíc, či si rovno spraví výlet do Paríža, Londýna či Marseille. Komu absentujú na cestovanie

prostriedky, stačí zísť do susedného Hainburgu a pozorovať každým dňom rozrastajúcu sa moslimskú komunitu.

Vráťme sa však späť k informácii, že Slovensko ponúka do programu prerozdelenia imigrantov nové miesta na svojom území. Je to dar Európskej únii za to, že Slovensko bude v dvojrychlostnej Európe v elitnej kategórii? Je potom nanešťastie smutné až tragické, že nás slovenskí politici predali za príslub pozlátko a našu krajinu si totálne zdegradujeme demograficky, kultúrne, nábožensky. Koľkože už bolo vyhlásení, že Slovensko imigrantov prijímať nebude, koľkože už bolo pochodov proti imigrácii, kde sa všemožne sľubovalo?

Žiaľ, zostalo iba pri sľuboch a predvádzaní sa. Realita je úplne diametrálne niekde inde. Neobstoja dnes už slová my nemôžeme, nás nezverejnia, nám priestor nedajú a podobné výhovorky. Tak ako sa konalo pred voľbami, malo sa konať aj po voľbách. Nedá sa ani veriť, že o tomto kroku, tak nesmierne dôležitom pre Slovensko, vedela len vláda SR a prezident Kiska. Nie, vedeli o tom všetci poslanci v parlamente SR. Každý poslanec má

dokonalý prehľad a všetky dostupné a potrebné informácie. To, čo sa dnes na Slovensku deje, prenasledovania, perzekúcie na každom kroku, si však vyžaduje tvrdého a nekompromisného zástancu, ktorý dokáže vecnými argumentmi presadzovať či už argumentačne alebo legislatívne svoje predstavy a ciele. Hlavou však múr nerozbiješ, hovorí stará slovenská múdrosť. Presne tak, hlavou sa proti múru ísť nedá. Dá sa však robiť politika, cez ktorú sa budú verejne poukazovať a pomenovávať veci pravým menom a popri tom si elegantne budovať pôdu pre ďalšie, mohutnejšie, a hlavne zodpovedne pripravené legislatívne zmeny a ich naplnenie v budúcnosti.

Hra s číslami nikomu neprospeje. Čísla sa dajú vysvetľovať rôzne, aj pri manipulácii s preferenciami. Slovenský národ sa pozerá na výsledky a konkrétne kroky, ktoré sú k jeho prospechu, nie proti nemu. Krok s ponúkaním sa Slovenska smerom k EÚ a jej nezmyselným požiadavkám je na hlboké zamyslenie, kam to slovenská politická spoločnosť dotiahla a čo tým dosiahla. Kam to dotiahla, vidíme všetci. Politika by mala byť vecou kompromisov a spolupráce. Tá sa

však musí týkať zásadných otázok minulosti, prítomnosti a budúcnosti Slovenska. Ustúpiť a prijať kompromis sa nie len dá, ale aj musí, avšak v zásadných životných otázkach to možné nie je. Všetci slovenskí politici sa naoko tvária inak, ale popri tom držia spolu, podporujú sa navzájom a pre občanov občias zahrajú vopred dohodované divadlo. Taký americký wrestling na slovenský spôsob. A čo dosiahli? Dosiahli akurát apatiu väčšiny slovenského národa v záujme o veci verejné. Priemerný slovenský občan, čiže podstatná časť národa, doslova denne živorí namiesto toho, aby videl nejakú perspektívu či svetlejšiu budúcnosť vo svojom súkromnom či pracovnom živote. Politikom už neverí, sľuby ho už dávno omrzeli a cez slzy sa na nich smeje. Hlavnou ideou väčšiny národa je čo dať do hrnca, ako zaplatiť šeky, cestovné, školy, lieky. Presne toto sa dosiahlo a iba sa to zhoršuje.

Absentujú akékoľvek reálne výsledky práce našich slovenských politických predstaviteľov, teda okrem jedného. Ponúkli Slovensko imigrantom!

MIROSLAV ŠUŇAL

Verím, že po perčitani nadpisu sa tak ako ja zamyslel aj čitateľ. Hlavou mu mohli preletieť rôzne životné situácie, napr. aj rok 1989. Možno mu napadlo, že to môžu byť tri nástrahy. Vyjasniť zmysel týchto troch záhadných slov sa na prvý pokus ani nemusí podariť. Veľmi dlho sa zaoberám ekonomickými vedami a teda aj tým akým ekonomickým vývojom prešli krajiny; práve v tomto obsahovom rámci som sa pokúsil pochopiť zmysel týchto troch slov. Slovo eufória zostalo v mojom vedomí hlavne zato, že som ju zažil v pohnutom roku 1989.

Iste nielen ja.

Eufória, strach a pochybnosti, tieto tri nástrahy ovplyvňujú život každého z nás. Objasniť zmysel týchto troch slov sa mi, aspoň čiastočne, podarilo pri písaní môjho diela, v ktorom píšem, že ekonómia je fascinujúcou vedou. Je ekonomickou vedou vedou o spoločnosti. V nej sa jednotlivci a národy starajú o udržanie a zlepšenie života. Ukazovalo sa mi, respektíve zostalo mi v mojom vedomí, keď som sa zamyslel nad pojmami bohatstvo a chudoba, že plodil každý spoločenský poriadok. Dobré vieme, že feudál rozhodol, že každý desiaty petretec sena či každý desiaty kríž pokosenej pšenice bude poddaného. Ešte horšie tomu bolo, keď nastúpila pásová výroba kapitalizmu, ktorá mučila tých, čo stáli za pásmi. Takéto okamžiky životných situácií sa mi vynárali a vlastne aj povzbudzovali k tomu, aby som sa zamyslel nad eufóriou, strachom a pochybnosťou hlbšie a pochopil, čo presne znamenajú aj v dnešnej ekonomickej situácii, ktorú nám ponúka hospodárska politika vlády, či širšie EÚ. Ilúzia už vyprchala. Zmena ide iným smerom.

Ilúzia zmeny - eufória, strach a pochybnosti

Možnože strach a pochybnosť sa mi chápali akosi ľahšie, ale trápila ma eufória. Preto som ju v nadpise uviedol ako prvú. Po roku 1989 som s týmto pojmom mal najviac problémov, či vlastne otáznikov a vlastne mnoho nejasností. Prečo tak zrazu upadla? Prečo nepohla spoločnosť vpred? Prečo tak sklamala? Po dvadsiatoseďemročných skúsenostiach sa mi eufória stala bezpredmetná, stala sa abstrakciou.

Prečo zapadla do zabudnutia?

Pri písaní diela, v ktorom som tiež použil pojem eufória, som si povedal, že si pomôžem slovníkom. Dozvedel som sa, že z hľadiska modernej vedy, citujem: „eufória – grécky euphoria – uspokojenie, potešenie je stav veselí, dobrej nálady, spokojnosti, nezodpovedajúcej objektívnym podmienkam“. A je to... Radosť bez dôvodu, bez kritického hodnotenia. Pri prvom pohľade, čo je na tom zlé? Ako to môže prekážať človeku, ktorému ponúkli v roku 1989 vraj nový kapitalizmus. My sme chceli dosiahnuť pocit radosti, aspon na námestí to ľudia tak chápali. Alebo sa za tým skrývalo ešte niečo iné, ďalšie? Toto ďalšie mi pomohli objaviť roky súčasného kapitalistického vývoja našej spoločnosti. Spritomnili sa mi obrazy z námestia SNP v Bra-

islave. Aj oni hľadali cestu. Ponúkli ju tí, čo neboli na to pripravení. To nie je vyhodnotiť „dotazník obľúbenosti“ herca či programu v TV na báze nejakého súboru príznakov. Bolo treba vedieť, ako funguje ekonomika, ako funguje ekonomický systém. Nie revolučné heslá. Spoločnosť je obrovský komplex – potrebuje, aby sa uspokojovali jej rôzne potreby, potrebuje, aby fungoval kolobeh finančných tokov, potrebuje, aby jej peniaze obslúžili potreby jej členov a „neutekali“ rôznymi kanálmi za hranice. Potrebuje istotu, že aj zajtra, a aj v ďalekej budúcnosti bude odpovedať na otázky, „čo vyrábať“ (tanky, maslo), „ako vyrábať“ (orať koňmi či traktorm) a hlavne, „pre koho vyrábať“ (pre bohatých, pre chudobných). Ľudia nekládli tieto otázky – v eufórii dôverovali, verili vodcom.

Ako teda rozumieť slovu eufória? Eufória – to je nástraha. To som napísal dnes, keď už máme 27 ročné skúsenosti. Podľa akých príznakov sme mali pochopiť, že človek sa nachádza pred nástrahou? Pod koho, a čoho vplyvom? Mal som osobné skúsenosti aj s kapitalizmom a aj tým ako to riešili v Juhoslávii. Cítil som, že ponúkaná cesta v roku 1989 má nástrahy, že bude skôr trnistá.

Čo prišlo po eufórii?

Čo sa deje dnes?

Mnoho ľudí trápia nezaplatené účty, trápia ich pôžičky, ba aj hypotéky. Nehovoriac o biednych penziách. Ľudia každý mesiac počítajú dni do výplaty. Ba desí ich myšlienka, že kedy prídu o prácu. Prišla nedôvera v budúcnosť, ktorá vplýva na to, že aj z úbohých plátov sa ľudia snažia čosi úskostlivo ušetriť. Mnoho ľudí musí mať druhé zamestnanie, ďalšiu prácu, a tak sa nemôžu venovať malým deťom a dávajú ich k starým rodičom. Prišiel teda strach. Toto nie je hospodársky ideál, ktorý vo svojich dielach opisuje prof. Briška už v roku 1943, či prof. Karvaš v roku 1947. A pozrite si autá boháčov. Taký výkon a také tvary nemali v roku 1943. Prečo karoséria a motor nášho ekonomického stroja sú také biedne?

Nie je hlavnou úlohou strachu iba nás brzdiť, zastaviť na ceste, ktorú sme si už možno v detstve predstavili, kde sa chceme dostať. Taký neviditeľný inšpektor (vedomia) strach nám na ceste začína podsúvať zastrešujúce obrázky, až u niekoho to môže byť úplný zákaz pohybu v pred za splením túžby. Ale veď tá nám skrsla v halve práve v čase, keď sme prežívali eufóriu. Ako sme videli, strach zažil aj revolucionár z roku

1989, keď ho prepadol zlodej v jeho dome a on ho postrelil do nohy. Ba na súde sa rozhorčil tak, že kričal a treskol dverami. Dnes sa akosi na eufóriu zabudlo. Nielen to, do Európy prichádzajú islamisti, a to opäť vyvoláva negatívne emócie, strach.

Všimajúc si okolie, zisťujem, že sa im poddávame, pohybujeme sa síce po ceste, ale s veľkou opatrnosťou, obzeráme sa dookola, spomaľujeme tempo. Nielen to, urobíme jeden krok vpred a vzápätí hneď až niekoľko krojkov späť. Takže vlastne stojíme, ba obrazne povedané, pokludzujeme sa a to veľmi neisto, strácame rovnováhu. Začneme pochybovať o svojich schopnostiach. Máme pocit neistoty. Začínáme byť neistí, začíname pochybovať o tom, či sme zažili eufóriu z roku 1990. Nielen to, priam krútime hlavou nad tým, čo sa deje. Strácame životnú energiu. Eufórii začíname pripisovať pochybnú hodnotu, ba podozrivú hodnotu. Zmocnila sa nás, zachvátila nás, ba priam opantala túžba žiť inak. A tak sa pýtame: kde a ako. Nemáme L. Štúra a ani A. F. Koláru. Máme zmätky v parlamente. Pochybnosti, či vedia čo majú ľudu ponúknuť. Núkajú nám záchranu Grécka.

JAROSLAV HUSÁR

Fatimská Panna Mária

Americký židovský rabín Mayer Schiller zdôraznil, aby Katolícka cirkev brala vážne fatimské posolstvo, ktoré má veľký význam pre celé ľudstvo. Že pápeži sa zdráhali zasvätiť Rusko Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie, rabín považuje za znamenie bezmocnosti a slabosti Cirkvi, ktorá nie je odhodlaná zabojuvať a poučať ľudstvo, ktoré sa od Boha odvrátilo. Hovorí doslovne o „bojazlivej Cirkvi“.

Fatima sa stala pre pokonciovú cirkev nepríjemnou, pohoršlivou, lebo vieru a morálku berie veľmi dôsledne. Doslovne tvrdí, že pokonciová cirkev je infikovaná relativizmom, subjektivismom a náboženským pluralizmom a bola by najradšej fatimske posolstvá odsunúť niekde do zabudnutia.

Pápež František - podľa tohto rabína - sa bojí, že keby zasvätil Rusko, tak by tradicionalizmom v cirkvi veľak vetra nahnal do placht. Pre neho by to znamenalo blamáž a hanbu vzhľadom na jeho pokrokových priateľov a cirkevný mainstream. Toto by bolo to najsprávnejšie, čo by mal urobiť, tvrdí sa v prostredí, ktoré ho sústavne kritizuje. Rabín Schiller pokračuje: katolícka Cirkev má veľký vplyv na ľudstvo, preto ho veľmi znepokojuje rozklad katolíckej viery po Druhom vatikánskom koncile. (Text uverejnený dňa 4. mája 2017 v <Gloria.tv.de>

Z nemčiny preložil Don Zeman

Národ slovenský do roku 1918 žil jedine len z obiet oduševnených jednotlivcov, ktorí obetovali svoju kariéru, dobré meno, majetok, len aby povedomie národné udržané a pestované bolo. Mimoriadne naladenej povahy ľudia to boli: obety svoje nereklamovali, bo odmeny žiadnej ani nečakali. No národ slovenský ani nebol v tom položení, aby obety verných svojich synov odmenil. Obety vyvolávali novšie obety a národ žil v nádeji vzkriesenia a lepšej budúcnosti.

Prišiel prevrat. Obety na národ vynaložené zrazu prinášajú viditeľné ovocie: národ vie teraz už i odmeňovať. Nastala zhonba, akej predtým, keď len o obetách bola reč, slyšať nebolo. Nielen že sa jeden nad druhého lacnejšie ponúkali do priazne národa teraz už osláveného, ale verejne a súkromne zásluhy druhého zmenšovať sa započalo, aby sa zbavili ľudia súperov. Aký bol krásny ten národný život predtým, keď obetavá láska v tísku svätiny národa závodila s ideálnou oduševnenosťou pred oltárom národa – tak nemilým sa stal teraz. Jarmočisko vášnive hlučné od ponúkania seba samého a očierňovania soka je obrazom života národa vzkrieseného. A ako je to po jarmokoch: kšeftár, ktorý lepšie vie kričať: po trinásť, po trinásť... väčšiu pozornosť vzbudí naproti sebe, kupec však solídnejší na hlučnom jarmoku sotva sa vie so svojou portékou uplatniť, odtisknutý býva, tak sa to stalo i v národnom živote. Nesvedomí kričľuní potlačili solídnych pracovníkov národa, odtisknutý je i slovenský katolicizmus, nad ktorým sa od roku 1918 tak mnoho razy opakovalo, že nemajú žiadnych zásluh za národ slovenský, nielenže na odmenu nárokov žiadnych nemá, ba ani len práva jestvovania nemá v tomto národe, v službe ktorého tak málo, ba nič nevykonali. A vydané toto heslo prevádzalo sa v celom verejnom živote: katolíkom byť toľko znamená ako nepriateľom národa slovenského byť – katolíkom byť toľko znamená, ako byť

korisťou, na ktorú sa beztretnie vrhnúť môže každý; katolíkom byť toľko znamená, ako ľahnúť si zaživa do hrobu vtedy, keď národ vstal oslávený.

Nuž či je tomu vskutku tak, či ten katolicizmus opravdu nič neurobil za národ slovenský?

Nech odpovedajú dejiny národa slovenského! A tie odpovedajú: nielen že nechýbali katolíci v žiadnom významnejšom skutku za národ slovenský, ale v niektorých vetvách národného života samojediní stáli.

V tej dobe, keď sa o slovenskosti ešte tak málo rozprávalo a písalo, keď tak málo bolo povedomých Slovákov, katolíci to boli, ktorí budili povedomie slovenské prekladáním

JOZEF TISO

Katolicizmus a národ slovenský

histórie dávnych časov a slávnych predkov, ktorí pred 1000 rokmi bývali už tu a pevnú ríšu veľkomoravskú založili.

Juraj Papánek, katolícky farár na Dolných Uhrách (pri Pätkostoloch) v roku 1780 vydal dejepis Slovákov a veľkomoravskej ríše (De regno regibusque Slavorum. Quinquecciesis 1780.)

Hornodubský katolícky farár Bajza buditeľskou horlivosťou – dľa slov Jozefa Škultétyho (125 rokov zo slovenského života, s. 8) – začal hovoriť o „hnilobe predkov“, pretože zanedbávali svoju slovenskú reč.

Naháčsky rím. katolícky kňaz Juraj Fándly to bol, ktorý neustával prízvukovať veľkú potrebu prebudenia Slovákov zo spánku národnej nevedomosti poukazujúc na slávnych predkov a ich veľkolepé skutky. Po tej istej ceste kráčal i bratislavský Jur Sklenár, ktorý v roku 1784 v knihe Vetusissimus Magnae Moraviae situs obrazom starodávnej slávy budí slovenského ducha vo svojich vrstovníkoch.

V jazyku síce latinskom, v duchu ale slovenskom, vydal Fándly znovu dejiny Papánkove s mnohými významnými dodatkami, tak svojimi ako i Sklenárovými, o dielach našich veľkých panovníkov, Mojmíra, Rasticu, Svätopluka, o slovenských apoštoloch sv. Cyrilovi a Metodovi.

Keď už obživenou históriou dávnych časov povedomie svojrázneho národa slovenského bolo preborené a zo západu vetríkom francúzskej revolúcie dovážali sa snahy národov po samobytnosti, čo sa hneď i ukazovalo v domácej histórii Maďarov, počnúc od snemu r. 1791. U Slovákov túto istú prácu tiež i katolíci konajú, ba vtedy keď u evanjelikov pre dobre známe príčiny viac česká spisovná reč panovala, katolíci to boli, ktorí potrebu čistej slovenskej reči prízvukovali.

Zaslúžilý Anton Bernolák to bol, ktorý v spise svojom roku 1787 vydanom postavil sa na stanovisko: písať po slovensky. Aby uskutocnenie hesla tohto umožnil, už v roku 1790 započal písať svoju mluvicu slovenskú (Grammatica slavica) a súčasne pracoval na veľkom slovníku, ktorý potom po smrti jeho vyšiel v šiestich zväzkoch 1825-1827.

Nielen úplne bezzákladné, ale i nevďačnosťou je to, keď Bernoláka pre tento jeho čisto národný čin obviňujú z trhania jednotného zväzku s Čechmi a upodostatujú z „maďarónstva“. Duch doby to bol vtedy po celej Európe zavládnuvší, aby sa každý národ vo svojej vzdelá-

val. Keď teda to robili nadaní synovia jeho mali sa oddať lieni a týmto vystaviť národ svoj úplnému maďarizovaniu zo stránky iných národov? Že čeština i ako spisovný jazyk panovala na Slovensku, uznáme, ale len v spisoch evanjelických spisovateľov; katolíci ako takí, nikdy sa neodtrhli od slovenčiny v prospech češtiny, a niet pražskej univerzity, na ktorú mnohí slovenskí mladíci chodili, tam si češtinu osvojili a tak ju i domov zanášali, niet z vlasti svojej vypudených českých bratov, ktorí na Slovensku hľadali prístrešie a tu i cirkevné úrady obdržali (Púchov, Lednica, Trenčín, Lipt. Sv. Mikuláš), liturgické knihy svoje vo svojom jazyku vydávali (Jur

Tranovský liptovsko sv. mikulášsky pastor vydal kancionál Citara Sanctorum) – nebolo by ani toho literárneho vplyvu češtiny na Slovensku. Bernolák teda len zachovať chce slovenčinu, ktorá vo svojej ľubozvučnej čistote bola užívaná v predošlých stoliach. Treba sa nám len odvolávať na list slovenský svätomikulášskeho a starohradského Pongráca 15. stoličia, v ktorom ako „pán Skalice a jej okolia“ slovensky vyhlásil vojnu cisárovi Fridrichovi. Slovenčina bola konverzačnou rečou i našich zemanských domov (Turzovci, Illešházyovci, Zayovci, Ostrošičovci, Súľovskovci, Révayovci, Jusovci, Otlíkovec, Benickovci atď.) Palatin Turzo slovenské listy píše panej svojej. Poslanci miest v 16. a 17. stoličí slovenské správy posielajú domov (Jozef Škultéty, c. d. s. 14) Šľachtetný národný duch a nič iné, bol pohybujucom silou významného počínania Bernolákovho. Taktiež i jeho vrstovníkov katolíkov, ktorí v r. 1793 založili spolok: Učené slovenské tovaríšstvo so sídlom v Trnave s mnohými odbočkami po rozličných mestách Slovenska. Ten istý duch ovládal vtedy takmer všetkých popredných evanjelikov (Ústav česko-slovenskej reči a literatúry v Bratislave, a profesori tohože Palkovič; super intendent Martin Hamaliar atď.). Nemôžeme katolíckej verejnosti neprízvukovať slova Jozefa Škultétyho na 10. strane jeho už hore uvádzanej knihy: „Keď sa zjavil i básnik Ján Hollý, katolícky farár maďunický, základ slovenského národného obrodenia mohol byť pokladaný za hotový. Katolíci slovenskí zachovali sa celkom podľa ducha doby: jedni (Papánek, Sklenár, Fándly) na poučenie a povzbudenie vykladali históriu znamenitých predkov, iní (Bajza, Fándly) poučovali, že treba písať v reči, ktorou najľahšie dostať sa k širokým vrstvám ľudu. Bernolák predkladal pravidlá tejto reči a Hollý svojimi spevmi ukazoval, aká je milá, aká krásna a v poetických obrazoch predstavujúc minulosť predkov, deje Mojmíra, Rastislava, Svätopluka, ich zvláštne boje proti nemeckému svetu i veľké dielo apoštolov Cyrila a Metoda (eposmi Svätopluk, Cyrillo-Metodiada, Sláv), budil v národe úctu k predkom a tým povedomie národné“.

A to nielen v literatúre, ale i vo verejnom živote. Katolícky farár dubnický, Ondrej Mészáros, známy bernolákista to bol, ktorý na župnom dome trenčianskom z francúzskej vojny navraciacie sa vojsko takou rečou uvítal – a to v bernolákovskej slovenčine, „akej v župnom dome

trenčianskom nepočuli ani do tých čias, ani potom až podnes.“

Kanonik Jordánsky na sneme bráni slovenčinu a ohradzuje sa proti násilnému maďarčeniu, keď kolega jeho kanonik Jur Palkovič prekladá a vydáva Písmo sv. Vznesený príklad národného povedomia mali vo veľkňazovi, primasovi ostrihomskom, Alexandrovi Rudnayovi, ktorého pamiatku hlásajú tie jeho krásne slova: „Slovák som; a hoci by som sedel na stoliči Petra, Slovákom budem“ (Slavus sum; et si on cathedra Petri forem, Slavus ero!)

A najväčší bojovník slovenčiny, evanjelik Ľudovít Štúr, kde nachádzal svojich verných podporovateľov? Katolícke fary po nitranskej a trenčianskej boli mu nielen odpočinkom, ale i zdrojom posilnenia. Spolu s Hodžom a Hurbanom zašiel na Dobrú Vodu k patriarchovi Jánovi Hollému, aby od tohto veľkého ducha nabral posilnenia. Literárny spolok Patrín, Národné Slovenské Noviny, Orol Tatranský, Hurbanove Slovenské Pohľady priam tak združili kolo seba katolíkov (Holček, Gerometa, Závodník, Plošic) ako i evanjelikov, a katolíci základne síce bernolákovci, akonáhle vystúpil Štúr so strednou slovenčinou túžiaci po jednotnej spisovnej reči slovenskej, zvlášť od roku 1847, keď sa zhromaždenie spolku Patrína na pokyn Štúra po prvé odbyvalo na katolíckej fare v Čachticiach, hufne sa pridružili ku spisovnej strednej slovenčine.

Že ani v ďalších dobách katolíci nestáli stranou, treba sa nám len odvolávať – na Ondreja Radlinského, vydavateľa Pokladov kazateľského rečníctva, Jána Palárika, rodáka z rakovej (ž. Trenčianska) r. kat. kaplána, vydavateľa cirkevného časopisu Cyril a Metod spolupracovníka Klemových Katolíckych Novín a náčelníka „Odsedu cirkevného literárneho spolku na ústrednom semenisku piešťanskom“.

Zvláštny odsek v dejinách národa slovenského zasluhuje si slávy biskup banskobystrický, Štefan Moyses, muž nielen odvážny peticionár práv slovenských pred cisárom (za času Jelačiča a v roku 1861 ako podporovateľ memoranda svätomartinského), ale i ako mecenas každého národného pohybu. Zakladateľ a prvý predseda Matice slovenskej a odchovateľ mnohých prebudených Slovákov; títo sú: jeho podradný kanonik Tomáš Červen; správca katolíckeho gymnázia banskobystrického Martin Čulen, opát Ján Gočár, veľký priateľ gymnázia kláštorského.

V politických a hospodárskych bojoch za národ slovenský nemalý zástoj hrali mimo spomenutých či ako spisovatelia, či ako kandidáti pri voľbách a zakladatelia potravných, úverových a gazdovských spolkov, Jur Slota, Pavel Blaho, dr. Andrej Radlinský, Štefan Závodník, farár pružinský a mnohí neznámi kňazi, učiteľia a iní pracovníci, ktorí slovensky kázali. Učili hospodársky organizovali ľud slovenský po všetkých stranách Slovenska. Čo vykonal za národ duch Martina Kollárov v Katolíckych novinách alebo Spolok sv. Vojtecha vydávaním na stotisíce slovenských kníh, a zasa František Urbánek svojimi obľúbenými divadelnými hrami, to nedá sa popierať, ako i večné dielo Andreja Kmeťa v Turčianskom sv. Martine. A keď by sme ešte pripomenuli mená v dobe našej účinkujúcich – katolíci nemajú sa čoho hanbiť, pred súd národa nášho predstúpiť. V povedomí, že my a naši predkovia konali sme národu slovenskému službu nemalú, s pozdvihnutou hlavou chceme byť rovnocennými synmi toho národa v dobe oslávenej, ktorí sme nezabúdali naň v dobe utlačania a prenasledovania.

Tatranský Orol,
r. 2, 1921, č. 3, str. 42-44

Prosba k priaznivcom Kultúry

Veľmi pekne ďakujeme, že niektorí z vás reagovali na prosbu redakcie a podporili vydávanie nášho časopisu Kultúra. Tieto prostriedky však, žiaľ, nepokrývajú ani z tretiny výdavky na tlač časopisu.

Prosíme preto, nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK69090000000000170427664

Jestvuje mučenie priame, keď je niekto mučený a zabitý, ale existuje aj mučenie, keď niekto zomrie na následky neľudského zaobchádzania a trýznenia. To bol aj prípad Janka Havlíka, ktorý sa narodil 12. februára 1928 vo Vlčkovanoch (dnes Dubovce) na Záhorí ako prvorođený syn Karola Havlíka a jeho manželky Justíny. V roku 1934 začal chodiť na základnú školu, prešiel na meštianku do Holiča a napokon bol prijatý na Masarykovo štátne gymnázium v Skalici. V roku 1943 prestúpil na reálne gymnázium do Banskej Bystrice. Zároveň sa stal chovancom „malého seminára“ Apoštolskej školy Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul v Banskej Bystrici. V máji 1949 zmaturoval. Jeho najbližším cieľom bolo postúpiť do vincentínskeho seminára v Bratislave, aby mohol študovať na teologickej fakulte a stať sa misijným kňazom. V tom čase však nastali vážne zmeny v politickom, spoločenskom, kultúrnom i náboženskom živote na Slovensku. Napriek tomu na prelome leta 1949 vstúpil do noviciátu Misijnej spoločnosti v Ladcoch. V noci z 3. na 4. mája 1950 bol spolu s ostatnými novicmi násilne vytrhnutý z noviciátu a zavlečený na „preškolenie“ do Kostolnej a následne na nútené práce na Priehradu mládeže pri Púchove. Na jeseň po rozpustení pracovných táborov odišiel do Nitry, kde si so svojimi staronovými spoluhráčmi-novicmi prenajali spoločné bývanie, aby mohli pod vedením pátra vincentína študovať teológiu súkromne popri zamestnaní. 29. októbra 1951 vtrhla ozbrojená hliadka ŠtB do ich podnájmu a Janka spolu s ostatnými zatkla. Vyšetrovací väzba v Nitre sa pretiahla až do konca februára 1952 a súdna väzba v Bratislave v Justičnom paláci až do konca februára 1953. Súd v Nitre sa konal 3.-5. februára, kde bol Ján Havlík odsúdený na štrnásť rokov väzenia do jáchymovských lágrov za „velezradu“, ktorá podľa dokumentov spočívala v tom, že „tajne študoval teológiu“. Zakrátko (11. 6. 1953) sa v Prahe uskutočnil odvolací súd, ktorý mu znížil trest odňatia slobody na 10 rokov. Ján Havlík pritom nezaprel svoje vincentínske misionárske povolanie a medzi väzňami, či už veriaci alebo neveriaci, bol vyhľadávaný ako ten, kto vie poskytnúť účinnú duchovnú pomoc a povzbudenie. Väzni si ho vážili pre jeho čnostný hlboký duchovný život a obetavú lásku. Tomuto zostal verný až do smrti.

V máji 1958 bol obvinený znovu, ale tentoraz už navyše ako trestanec, ktorý „marí úradnú prevýchovu väzňov“. Kvôli tomu bol bezodkladne eskortovaný do vyšetrovacej väzby v Prahe na Pankráci a Ruzyni. Túto vyšetrovaciu väzbu, ktorej účelom bolo zlomiť osobnosť vypočúvaného - teda zlikvidovať ho psychicky tzv. „vymývaním mozgu“, Janko označil za najchmúrnejšie obdobie svojho života. Ako sám píše, prekonal ho len vďaka spolupráci s Božou milosťou.

25. až 27. februára 1959 sa konal na Krajskej prokuratúre v Prahe druhý súd Jána Havlíka, kde bol súdený výslovne za duchovné a náboženské aktivity medzi väzňami. Dostal ďalší rok väzenia. Odvtedy ako dvojnásobný trestanec už nikdy nedostal žiadnu milosť a bol vrhnutý do najtvrdších foriem žalárovania. V máji 1959 bol eskortovaný do „žalára žalárov“ - do Valdíc pri Jičine, nazývaného Kartouzy, kde zvykli

posielať mučiteľia svoje obete na to, aby sa v nich odohral spätný proces a aby sa tak z väzňov opäť mohli stať efektívne pracovné sily. V tom čase však už bol Ján Havlík postihnutý ťažkou srdcovou chorobou. V roku 1960 bola k jubilejnému „9. máju“ vyhlásená všeobecná amnestia. Táto výnimočne rozsiahla amnestia sa dotkla podstatnej časti politických väzňov, vrátane najbližších Jánových spolubratov - seminaristov z Nitry, ako aj spoluodsudencov z jeho druhého súdu v Prahe. Iba Janka Havlíka sa nedotkla. On ju nedostal. Nie preto, že by bol buričom, alebo že vo väzení by robil priestupky, ale kvôli jeho nenapraviteľnosti. Ako sa uvádza v obžalobe, „...konal tajné pobožnosti a ako bohoslovec a člen zrušenej rehole lazaretov vnášal medzi väzňov náboženského ducha“. V októbri 1960 bol i napriek svojmu ťažkému ochoreniu preradený

do pevnej väzby (Väznica č. 2 Praha-Pankrác), o ktorej sa vyjadrili tí, čo ju prežili, že „život v jáchymovských lágroch je oproti pevnému kriminálu prechádzka ružovou záhradou“. Zároveň ho nasadili na najtvrdšie práce. Koncom júla 1961 na pracovisku odpadol. Nebolo to po prvý raz, ale tentokrát už lekári zazvonili na poplach a jeho stav sa ukázal ako kritický. Tu sa jeho krížová cesta po trestaneckých lágroch, baniach, výškových stavbách a neľudskej drine skončila a Janko neodvratne vošiel do tunela väzenských liečební, lazaretov a nemocníc. V októbri bol ťažko a nevyliciteľne chorý Janko definitívne vyškrtnutý zo zoznamu pracovných síl a ako neefektívny mukl („muž určen k likvidácii“) bol odoslaný na Slovensko do Väzenskej nemocnice v Ilave. Po odpýkaní celého jedenásťročného trestu bol 29. októbra 1962 v stave smrteľne

a nevyliciteľne chorého pacienta prepustený z väzenia.

Na „slobode“ bol Ján Havlík neustále špehovaný a tí, ktorí sa mu usilovali pomôcť ako svojmu zomierajúcejmu priateľovi, boli predvolaní na ŠtB, vypočúvaní a zastrešovaní.

Smrteľne vážne chorý Janko Havlík zomrel 27. decembra 1965 v Skalici na následky neľudského zaobchádzania vo väzení vo veku 37 rokov. Ján Havlík zostal počas celého svojho života až do smrti verný svojmu misionárskemu povolaniu. Nikdy neútočil ani nehovoril zle o svojich prenasledovateľoch. Všetko znášal s hrdinskou láskou, podľa vzoru Ježiša Krista.

Veľká úcta voči Jánovi Havlíkovi sa šírila už vo väzení ako voči horlivému apoštolsky činnému mladíkovi. Krátko po jeho smrti vyšli o Jankovi viaceré publikácie. Najskôr v samizdatoch od jeho spoluväzňov

Hieronyma Mokrohájskeho a Antona Srholca, neskôr verejne od ďalších autorov. Čaro jeho nádhernej osobnosti oslovilo nielen spisovateľov, ale aj výtvarných umelcov a hudobníkov. Chýr o jeho svätosti sa začal šíriť ihneď po jeho smrti a žije podnes. Možno práve aj básnická tvorba Jozefa Tomášika pomôže čitateľovi spoznať v Jankovi Havlíkovi ďalšieho hrdinu nášho slovenského národa, ktorý svojimi skutkami svedčil o trvalo platných hodnotách a ktorý ako svedok viery slúžil pravde i za cenu svojho života.

AUGUSTÍN SLANINKA, CM

Je ťažké napísať niečo o kandidátovi na blahorečenie, rehoľníkovi Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul, Jankovi Havlíkovi (1928-1965), lebo čokoľvek, čo by som o ňom napísala, by sa mi javilo nepostačujúce a nehodné. Ba ani nazvať Janka géniom čistoty sa mi nevidí dostatočné, veď tento skromný muž heroických cností by akiste namietal, že pozornosť ani úcta nepatrí jemu, ale Pánovi Ježišovi. Hodnota mladého muža, čo prežil časť svojho života v sacrum silentium - v posvätnom tichu utrpenia a väzenia, sa ani nedá dostačujúco vyjadriť slovami. Aj slovo „čistota“ sa pri jeho osobnosti javí ako nečisté, lebo jeho vrúcna nádej, oddanosť Bohu, láska k bližnému, prameniaca z úprimnej lásky ku Kristovi, boli také čisté, virtuózne a nadpozemské, že už prekračovali hranicu významov slov a hranicu materiálneho sveta. Ťažko čosi transcendentálne vyjadriť ohraničujúcimi slovami. Napokon i spoluväzni o ňom po návrate z väzenia svedčili, že už bol „tam“ - na druhom brehu, za týmto svetom. Osobnosť takého človeka vie popísať iba poézia - ako sa to podarilo Jozefovi Tomášikovi v básnickej zbierke Jáchymovskí anjeli.

Jozef Tomášik (nar. 1981 v Rožňave) debutoval roku 2014 básnickou zbierkou Anjel v cele venovanou pamiatke mučenika Janka Havlíka, z ktorej básne nachádzame v českom preklade doplnené o ďalšiu tvorbu (spolu s básňami V. Ftorckovej a M. Fabianovej) v pripravovanej knihe Jáchymovskí anjeli. Kniha predstavuje vzácny príklad toho, ako mladého človeka osloví život väzneného a mučeného rehoľníka natoľko, že o ňom napíše cyklus básní. Jáchymovskí anjeli sú svedectvom, že ešte existujú ľudia, ktorým nie je ľahostajné utrpenie druhých; že ešte existujú autori, ktorí svojou tvorbou nechcú vyzdvihovať seba, ale druhých; sú svedectvom, že krv mučeníkov je naozaj semenom kresťanov, pretože oslovuje ľudí, povzbudzuje ich a prehľbuje v nich náboženskú skúsenosť, ba dokonca v nich vyvoláva vznik umeleckých diel.

V knižke často vystupujú väzni komunistického režimu ako anjeli. Báseň Anjel v cele nám svojim názvom pripomína aj to, že vo väzení už raz anjel bol - keď záračným spôsobom vyslobodil svätého Petra. Veď celé dejiny kresťanstva boli dejinami nespravodlivo stíhaných, ako to svojim príkladom vytrpel za nás Kristus. Obdobie komunistického prenasledovania Cirkvi povýšilo krajiny sovietskeho bloku na krajiny kresťanských mučeníkov. Miesta ako Vlčkovany (dnes obec Dubovce), Holič, Skalica, Banská Bystrica či Nitra sa dostávajú na úroveň posväť

Génius čistého srdca Ján Havlík

K pripravovanej básnickej zbierke
J. Tomášika Jáchymovskí anjeli

ných miest, lebo sú spojené so s pôsobením muža svätého života. Materiálny, konkrétny svet a konkrétna krajina sa tu prepája s nebesami, s Božími spravodlivými. Aj malé Slovensko je krajinou svätých – a už nie je malé, lebo vo večnosti niet malých a veľkých vecí. Všetko je absolútne, ako utrpenie a viera mučeníkov počas komunistického režimu.

Jozef Tomášik si je tohto presahu dobre vedomý. V jeho zbierke sa konkrétna slovenská krajina alebo prostredie českých väznic či úravných baní premieňa na sväté miesta. Konkrétny svet sa tu pretína so svetom transcendentným, dedinka Vlčkovany či rieka Chvojnicca sa stávajú svedkami života svätého človeka, teda boja dobra so zlom. Básne Jozefa Tomášika sú hymnom na krajinu. Starostlivo odporované obrazy z krajiny sa posúvajú do vyššej, lyrickej, symbolickéj roviny a odtiaľ do roviny náboženskej. Rovnako sa každé miesto pôsobenia J. Havlíka – jeho rodisko, miesta štúdií či väznenia – prepájajú s liturgickým priestorom a náboženskými predmetmi. V hre slov vzniká z banskej stôlne stôla, z cely zápalná obeť – celopal („Premení celú väzenskú celu na srdcový celopal rehoľníka.“ Väzeň č. AO11355), zo žalára žaltár (ako v básnickej zbierke dona Š. Sandtnera, SDB), z väzenského stola stôl oltárny, nachádzame aj odkaz na vinič, hrozno („...kde trýzeň hrozná namiesto hrozna rozkvitla do metastáz v kalichoch s vínom.“ Slnko v temnotách) alebo farárov, čo fárajú v baniach. Namiesto nitrianskej hlaholiky vystupuje v básňach väzenská abeceda (väzni si často vypracovali svoj dorozumievací jazyk) ako prostriedok evanjelizácie. Väzenská kukla sa premieňa na kuklu motýľa, z ktorej „raz vyletí motýľ a v záblesku anjelských krídel si vymodlí reč z hlbín do sveta.“ Ostatní drôt pripomína trňovú korunu, matka Justína Havlíková pripomína Sedembolestnú Pannu Máriu (Neplačte, mamko). Slnko „vyhráva husľovými lúčmi purpurové rekviem, keď palcami pátra po stratených pátričkách pátra v koncentračnom kláštore.“ (Kompletorium).

Hymnus na krajinu nevystupuje v básňach J. Tomášika náhodne. Veď obrazy záhorskej či jáchymovskej krajiny sú pretkané úryvkami zo slovenských i českých hymnických piesní, lenže namiesto orlov tu z Tatry zlietavajú anjeli. Básnická krajina J. Tomášika je podobne anjelská. Vystupujú v nej biblické postavy či liturgické prvky. Krajina sa podieľa na liturgii, kde „vysoké nebo v belasom ornáte pozdvihlo ako kňaz zlatú hostiu“; krajina koná pobožnosti s „ružencom z rosy“, so žeravým slnkom, ktoré „nad vinicou horí, zalieva polia svetlom monštrancie“ (Svätožiari); jej „kostolné veže tu prerážajú nebesia ako modliace sa ruky“ a „na predhorí Karpát kľáčia kostoly.“ Krajina sa stáva transcendentálnou, vystupuje tu chvojnický chorál, aj väzenie je posvätným priestorom, kde sa „železná mreža prežehnila a mlčky zhadzovala hrdzavé slzy“ a „stála ako prikovaná pri mučení blahoslaveného mukla“ (Blahoslavený čistého srdca). „Boh vtláčil do väzenskej cely veľkosť katedrál,“ – čím autor nadväzuje na slová Jána Havlíka, ktorý ďakoval Matke Božej, že z jeho väzenskej cely učinila kaplnku. Krajina má plnú účasť na dejinách a utrpení svojich

ľudí ako osoba, ba ukazuje sa často vľúdnejšia než ľudia samotní, keď spomína a oplakáva Janka Havlíka a aj zvony vyzvávajú: „Nevinný! Nevinný! Nevinný!“ (Anjel Pána). Stáročné lipy voňajú klerikom počas barbarskej noci namiesto kadidla. Kristus je pribitý na kríž z vlčkovanskej lipy. Záhorské sosny prelievajú miazgové slzy nad nespravodlivo odsúdeným. V tejto krajine vystupuje aj autor sám: „O zlaté nite pobežím prosím! Poľné klasy pri západe záhorskeho slnka a do lúčov votnem trňom Kristovej koruny.“ Jeho „duša sa prežehná krížikovým stehom a čo nestihne, korporál vymodlí spomienku na mučenika...“ (Zomrel, lebo mal veľké srdce). Básne Jozefa Tomášika dokonca prehovárajú samy za seba: „Som pieseň o mužovi, ktorý rozdával lásku zo srdca, od srdca k srdciam.“ (Pieseň o srdci). V básňach často vystupuje motív srdca.

Kniha je doplnená zaznamenanými citátmi Jána Havlíka, osobitne zaujme napríklad jeho úvaha o myšlienkach – ak sa človek úprimne modlí a premýšľa o šľachetných problémoch, jeho vlastné myšlienky ho budú chrániť ako anjeli. Takú dal Boh myšlienke silu, že je snád' jedinou najmocnejšou zbraňou bezbranných ľudí. Tento dar čistých myšlienok bol daný J. Havlíkovi a je natoľko účinný, že jeho život oslovuje nových a nových neznámych ľudí aj po desaťročiach. Podobne k nám prehovára svedectvo J. Havlíka o obeti: „Pamätaj, že každá tvoja obeť je jeden biely kvietok v tvojej ruke, čo môžeš položiť na obetnú paténu a podať ho svojmu Ježišovi“.

Janko Havlík nás učí umeniu trpieť. Pri čítaní jeho životného príbehu by sa mohlo zdať, že sa vlastne „nič“ z jeho plánov neuskutočnilo. Nestal sa misionárom, nebol nikdy vysvätený za kňaza, nemozol nikdy slúžiť sväté omše, nikdy nepôsobil verejne v spoločnosti. Jeho profesia bola – väzeň,

charakterizovali ho prívlastky – odsúdený, trpiaci, chorý. Namiesto muža určeného pre duchovný stav sa stal mužom určeným na likvidáciu. Nejednen svetský človek by taký život nazval nespravodlivosťou či nešťastím, nenaplnením túžob. Ján Havlík však k svojmu údelu pristupoval opačne. Ukázal, že u Boha niet nenaplneného života, že u Boha niet nespravodlivosti a každé utrpenie možno povýšiť na víťazstvo Božej slávy, že Boha možno oslavovať nielen honosnými ceremóniami a dostatkom ako znakom Božej priazne, ale i utrpením. Veď napokon sám Kristus je predobrazom všetkých väzňov, všetkých nespravodlivo stíhaných, všetkých mučených a umučených. Janko Havlík nám ukazuje, že Boží zámer sa dá realizovať nielen v uskutocnenom zámere, akým malo byť jeho kňazské povolanie, ale aj v zámere neuskutočnenom. Všetky zdánlivé neúspechy a nenaplnenia preklenul, našiel ich zmysel. Jeho misijným pôsobiskom sa stali väznice a namiesto obetovania darov obetoval svoj vlastný život. Do bodky tak naplnil slová, ktoré sa modlí kňaz nad obetovaným chlebom a vínom: „In humilitatis et in animo contrito suscipiamur a te, Domine: et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi, Domine Deus.“ – „V duchu pokory a so srdcom skrúšeným nech sme prijatí tebou, Pane, a tak nech sa deje dnes obeť naša pred tvárou tvou, aby sa ti zapáčila, Pane Bože.“

Komunisti a prenasledovatelia kresťanstva dosiahli svojou činnosťou pravý opak. Kresťanstvo nielenže nevyhubili, no vyburcovali ľudí k prekonávaniu samých seba, k heroickým cnostiam, k svätosti. Tak sa aj komunistický dotazník stáva papierom s mystickým obsahom, keď Janko odpovedá, že pohnútky jeho trestnej činnosti sú čisto nadprirodzené, náboženské; riadil sa podľa svedomia a jeho konečným cieľom bolo stať sa kňazom, a teda

privádzať ľudí ku konečnému cieľu – ku Kristovi. Vytvára sa tu antipód ku všetkým totalitným režimom, keď konečné riešenie predstavuje Božie kráľovstvo, Kristus a odpustenie hriechov. Vystupuje tu svätá pravdovravnosť a svätá čistota.

Janko Havlík strávil vo výkone trestu odňatia slobody 11 rokov, bol dvakrát súdený už ako trestanec a komunistická moc mu odmietla udeliť amnestiu s odôvodnením, že trest neplní svoj účel – väzenská prevýchova od náboženstva je neúčinná, dokonca väzeň rozširuje okolo seba kresťanského ducha. U J. Havlíka sa nedala uskutočniť náprava lásky k Bohu.

Primície J. Havlíka sa nikdy nekonali. Akoby sa práve tým stal nekanonizovaným patrónom či orodovníkom všetkých adeptov kňazských seminárov, všetkých seminaristov – podobne obetovali svoj život za Krista napr. seminaristi z Barbastra, popravení roku 1936 počas Španielskej občianskej vojny. Alebo študent malého seminára v Taliansku Rolando Rivi, ktorého roku 1945 zastrelili komunisti so slovami – aby bolo o jedného kňaza menej. Alebo svätý Stanislav Kostka, poľský chlapec so svätou túžbou stať sa jezuitom a kňazom. Srdce J. Havlíka pojalo do seba také množstvo ľudí, toľkým hlboko odpustilo a okúsilo toľko utrpenia, až sa to prejavilo i navonok – zväčšením srdcovej komory. Bol prepustený pre totálne vyčerpanie a pokročilé ochorenie, ktorého následkom podľahol po prepustení. Janko Havlík prijímal svoj väzenský údel posvätné, ako sa v temnici pripravovali na smrť Traja košickí mučeníci (zobrazení v diele Msgr. J. Tótha) alebo ako s bázňou pristupovali k daru mučeníckej smrti popravené karmelitánky v Compiègne (zobrazené v diele Gertrudy von le Fort). Akoby bol príkladom nepovšimnutých svätých, všetkých tých, čo sú podobne ako ich Pán tichí a pokorní srdcom, všetkých

tých, čo sú blahoslavení, lebo sú – čistí.

Ani nemáme tušenia, čo všetko sa odohralo vo väznicach štátov sovietskeho bloku. Koľko svätých životov, koľko obrátení... Len zo svedectiev vieme, že Janko Havlík mal najväčšiu radosť, keď sa pod jeho vplyvom jeden z väzňov obrátil. Vo väzení prepisoval náboženskú literatúru. Odrazu sa pred nami vynárajú mnoho hlbšie dejiny – dejiny podzemné, dejiny pravé, dejiny zo sféry koreňov, hlbín a podstaty vecí... Akoby paralelne s oficiálnymi dejinami ČSR, s dejinami päťročnic, zjazdov, zájazdov, úspechov či družieb, existovali ešte jedny výsostne mystické dejiny, dejiny v ktorých sa naplno prejavoval zápas satana s Kristom, dejiny prenasledovaných, dejiny konverzií a metanóji, dejiny svätých, dejiny lásky k Ježišovi.

J. Havlíka milovali i ateisti, dedičania mu vystrojili pohreb, akoby sa lúčili s kňazom. V poslednom období života sa J. Havlík s podlomeným zdravím venoval katechéze svojich rodákov. Dedinku Vlčkovany si už navždy zapamätalo nebo, lebo v nej prebýval muž svätého života.

V zbierke Jozefa Tomášika Jáchymovskí anjeli sa ešte nedá nespomenúť prepojenie českého a slovenského utrpenia. Kniha básní slovenského autora o slovenskom mučeníkovi vychádza v doplnenom vydaní v Českej republike. Práve Ján Havlík pochádzajúci z kraja neďaleko od moravských hraníc môže byť symbolom spoločného utrpenia českých i slovenských kresťanov. Stali sa bratmi v spoločnom utrpení. Práve preto v básňach J. Tomášika vystupuje často Morava, spomínajú sa „vyhnaní českí a slovenskí pastieri“, konkrétne i páter Václav Drbola, popravený po tzv. babických procesoch roku 1951. Autor sa pýta „koľkokrát ešte pribijú na kríž pražské Jezuliatko“. Ako sú slovenské dejiny prenasledovaného kresťanstva plné kňazov a básnikov za mrežami (don Štefan Sandtner, SDB, Mons. Jozef Tóth...), tak strašný osud prenasledovania, väznenia a mučenia zakúšali aj českí kňazi a básnici (napr. páter Jan Dokulil alebo páter František Daniel Merth). České dejiny sú plné vynikajúcich literárnych osobností za mrežami pre svoju vieru (Jan Zahradníček, Václav Renč, Bedřich Fučík, Josef Kostohryz, Josef Palivec, Zdeněk Rotrekl, Zdeněk Kalista, František Křelina, Václav Prokůpek...). A pridajme k tomu ešte množstvo vynikajúcich autorov, často späťých s duchovnými povolaniami, žijúcich v emigrácii alebo žijúcich za stáleho prenasledovania a väznenia v ústraní vo svojej vlasti.

Janko Havlík má zaiste radosť, že mladý slovenský autor Jozef Tomášik si pripomína jeho utrpenie. Nebesia sa iste radujú, že sa našiel niekto, kto napísal knižku o Jáchymovských anjeloch. A radosť bude ešte väčšia, ak čistota Jána Havlíka bude očisťovať aj duše čitateľov, ak sa budú obracať k Bohu ľudia z krajín, z ktorých vzišlo toľko kresťanských mučeníkov v období komunizmu. Môžeme byť hrdí, že dejiskom svätosti je aj Slovensko.

Kniha Jáchymovskí anjeli nám približuje život a utrpenie kandidáta na blahorečenie Jána Havlíka. Jeho život, jeho viera, jeho srdce boli – čisté. A také sú i básne Jozefa Tomášika.

ANJEL PÁNA
Vo vežiach
chladné zvony ožívajú.
A hladné srdcia
bijú do kovových plášťov.
Na večiereň,
keď slnko na odchod zvoní
lúčmi na Moravu,
znejú do krvavých tónov.
Zvoní aj úrodná hruda,
čo Boh nohami pooral,
keď raz kráčal Vlčkovanmi.
I klasy o nebesia,
čo voňajú z rúk
starých otcov i mám až na stôl.
Do krajcov.
Na oltár.
Do zlatých kalichov
zvoní strapce
plodonosnej révy,
čo čakajú, než premenia sa
v rukách kňazov na Krista.
A zvoní aj kríže za dedinou
do rodnej otčiny.
Božie muky, piety, kalvárie,
kostoly, kaplnky,
sochy svätých vyzývajú:
Nevinný! Nevinný! Nevinný!

OD SRDCA K SRDCU
Slnko dnes
akoby nechce zapadnúť
tam kdesi za Moravu.
Ale
do ľudských srdc.
Zlatými lúčmi
blúdi po oknách
holičského chrámu,
kde zastane na Srdci
Syna človeka.
Tu, pod Srdcom,
hľadal Lásku
aj chvojnický posol
služby a lásky.
Z Božského Srdca na oltári
vyviera láska odveká.
Od Srdca k srdcu.
A túžil,
nech sa navždy spoja.
Miloval Božské Srdce
a nie jeho,
ale nech sa stane Božia vôľa.
Miloval! Miloval! Miloval!

MUKL
Do karpatských temien
vejú vetry
z jáchymovských lágrov.
Pieseň trúchlivá
uviazla na konári sosny
a hoci nie je smrekovec opadavý,
ako po chemoterapii opadla.
Už viac neutají
vyliate miazgové slzy
nad nespravodlivo odsúdeným
mužom určeným „k likvidácii“
na trest smrti
do uránového sedadla.
Chce radšej
do tla zhorieť sama
a v rudavom šate
žiarit do neznáma
namiesto radodajnej rudy uránu.

Do karpatských temien
vejú vetry z jáchymovských baní.
Z konárov a sprchnutých ihlin
spletajú pre Janka
víťaznú sutanu.
VÁZEN č. AO11355
„Prosím slávny súd, aby trest,
ktorý chce uložiť tým,
čo trpia pre nás, rozdelil medzi
nás a mne dal najviac.“
(Janko Havlík)

JOZEF TOMÁŠIK

Pieseň o srdci

Jedenásť krutých rokov
za vieru v Boha.
Vyhnaný zo zemskeho raja
za nepohoršiteľnú lásku k Bohu,
čo pomedzi železné prsty
preteká ako živé striebro
do väzenských celí.
Pretože:
„Kde sa dvaja alebo traja
zídu v mojom mene,
tam som aj ja medzi nimi.“

Boh svojimi ranami
raz každú ranu zacelí.
Premení celú
väzenskú celu
na srdcový celopal rehoľníka.

ZOMREL,
LEBO MAL VEĽKÉ SRDCE
Na biely korporál
vyšijem z krvavých perál
Božské Srdce.
O zlaté nite
pobežím prosiť poľné klasy
pri západe záhorskeho slnka
a do lúčov votnem
trňom Kristovej koruny.
Červený pamut,
rubínovú cvernu
premením na plamene
vylietajúcej sa lásky.
Do srdca vložím
Petrovu skalú,
kameň, čo staviteľa zavrhlí.
Duša sa prežehná
krížikovým stehom
a čo nestihne,
korporál vymodlí
spomienku na mučenika,
ktorého srdce
premenila trýzeň na koral.
Spievať chcem v laviciach
plačúcich katedrál
chvojnický chorál o mužovi,
čo zomrel,
lebo mal veľké srdce.

BLAHOSLAVENÝ ČISTÉHO
SRDCA
Namiesto snehovej alby
zovrela v náruč klerika

väzenská kukla.
Aj železná mreža sa prežehnala
a mlčky zhadzovala
hrdzavé slzy.
Videla mnohé,
keď hľadela do tmy
a stála ako prikovaná
pri mučení blahoslaveného
mukla.
Kvantaránska doba

čo mal na srdci
a nosil si v srdci lásku
k Tebe, milosrdný Kriste.
Čo na srdci – to na jazyku
v podobe Božieho Tela
pri svätom prijímaní.
Prichádzal pred oltár
s pokorným srdcom
a prinášal Bohu
srdce na dlani.

A na mitrách
železné kríže nesú.
Na chóre korábu
organ sa cíperí
a volá martýrov
k poslednej večeri
vo freskách.
V dolinách do snehu
zaryté kolená,
na pleciach dedičstvo
praotcov Solúna
a na líci chrámu
prázdny rám.
Keď kríže bolia,
nevinné tváre
krvavé ornáty zaliali.
Do ticha mrznú
na perách večery
svätému Jánovi
z Vlčkovan.

Ján Havlík

mu ponúkla slobodu,
ak opustí Boha.
Pokušiteľka na púšti...

Zabudla, že z kukly
raz vyletí motýľ
a v záblesku anjelských krídel
si vymodlí reč
z hlbín do sveta.
A kým sa Herodes spamätá,
perami apoštolov sv. Vincenta
vypovie epištoly o Bohu,
ktorého uvidel.

PIESEŇ O SRDCI
Som pieseň o mužovi,
ktorý rozdával lásku zo srdca,
od srdca k srdciam.

Mal srdce láskavé a čisté.
So srdcom na mieste hlásal,

Pre lásku k Božskému Srdcu
prešiel púť srdcervúcu
za Kristom.
Miloval pravého srdcového
Kráľa
a keď mu srdce dotĺklo,
staviteľom, čo kameň zavrhlí,
z nasrdených srdc
vypadla skala.
Srp však narazil na kameň
a čepeľ zazunela.
Zem sa tak dozvedela celá
o blahoslavenom srdci
Janka Havlíka,
ktoré stále zasiela
srdečné pozdravy o Bohu
zo srdca Európy.
KEĎ KRÍŽE BOLIA
Na predhorí Karpát
kľacia kostoly.

KOMPLETÓRIUM
Podvečer slnko
na nebi otvára
Petrovým kľúčom
rudavé stigmy,
aby pripomenulo:
toto je Jeho krv,
ktorú vyliat za nás.
Na rebrách
mozoľnatej zeme
vyhráva
husľovými lúčmi
purpurové rekviem,
keď palcami pátra
po stratených
pátričkách pátra
v koncentračnom kláštore.
A keď sa spanilej
slovenskej zeme dotýka
ako hostia štvrtého
liturgického jazyka,
zaženie stádo
stáročných líp
pod kôru
barbarskej noci,
aby voňali
klerikom
namiesto kadidla.

SLNKO V TEMNOTÁCH
Darmo sa, slnko, načiahaš,
darmo hľadáš stratené lúče
vincentínskej školy.
Namiesto štóly
apoštoli
dolujú v štólňi
atómové slnko.
Na cestu do hlbín
žiaria im glorioly,
čo stihli im zažať
mušky svätého Jána.
Svieti aj Jankov žiarivý úsmev
do jáchymovských lágrov,
kde trýzeň hrozná
namiesto hrozna
rozkvitla do metastáz
v kalichoch s vínom.
Na baňu klopajú,
„farári“ fájajú,
do hlbín
stúpajú na Sion.

Otepl'ovanie a iné...

Slovenské mainstreamové médiá majú svojich obľúbencov, ako je prezident Kiska, bývalá premiérka Radičová a každý politik, herec, publicista, celebrita a verejne pôsobiaci osoby, ktoré konajú alebo sa správajú podľa pravidiel politickej korektnosti a nového spoločenského poriadku. Na druhej strane stojí skupina postáv verejného života, o ktorých nikdy nikde nezaznamenajú, nepovedia a nenapišu nič pozitívne, príťažlivé alebo ľudské. V očiach ich zamestnávateľov a povinne aj v ich očiach to sú triedni nepriatelia v novom postkomunistickom a pseudodemokratickom vydaní: Mečiar, Kotleba, Fico, Danko, Sokol..., Katolícka cirkev, Matica slovenská... a vôbec každý a všetko, čo nechce tancovať podľa ich muziky.

Od zvolenia za prezidenta do tejto skupiny pribudol Donald Trump. Čo na tom, že bol zvolený podľa tradičných demokratických pravidiel! Keď nespĺňa ich hodnotové kritériá, hneď je zaradený to tábora nepriateľov pokroku, demokracie, tolerance a medzi tých, ktorých oni tak pohotovo označujú za xenofóbov, extrémistov, antisemitov, fašistov, neonacistov atď. V takom prípade nijaký jeho zákrok alebo rozhodnutie nedostane ich schválenie.

Posledným previnením prezidenta Trumpa bolo jeho rozhodnutie týkajúce sa Parížskej dohody o spomalení klimatických zmien, ktorými prechádza naša planéta. Trump sa vyjadril: „Základným problémom je, že Parížska dohoda je voči Spojeným štátom americkým nasmerovaná veľmi nepriaznivo. Teda v tejto podobe ju neprijímame, ale začneme rokovať a uvidíme, či sa budeme vedieť dohodnúť na prijateľnej forme. Bol som zvolený, aby som reprezentoval obyvateľov Pittsburghu, nie Paríža.“

V kruhoch, ktoré varujú svet pred globálnym oteplením a klimatickou katastrofou, vyvolalo toto rozhodnutie veľký rozruch. Do svetového prúdu bedákania a rozhorčenia sa energicky zapojili aj naše mainstreamové médiá a treba povedať, že v intenzite protestov, obviňovaní a nadávok v ničom nezaostávali za svojimi kolegami na Západe. V DenníkuN (z 2. júna 2017) redaktor Otakar Horák lamentuje, že „Trump vracia Spojené štáty do stredoveku“ a informuje čitateľskú obec, že „týmto činom Donald Trump sa zapísal do dejín ako nebezpečný ignoranť“. V denníku Pravda (tiež z 2. júna) redaktor Peter Javúrek častuje prezidenta Trumpa nelichotivým prívlastkom „konzistentný darebák“.

A takéto písanky bez etiky a etikety sa objavovali v tlačí deň po dni, zatiaľ čo v televízii a v rozhlase odznievali predpovede odborníkov, ako to bude na zemeguli na konci tohto storočia, keď teplota sa zvýši o dva stupne, ľadovce sa roztopia, hladina oceánov vzrastie o poldruha metra a pod ich vodou zmiznú mnohé tichomorské ostrovy, polovička štátu Bangladéš, zahynú korálové útesy, prídu suchoty, záplavy, hurikán, tornádo... A to všetko zapríčinil Donald Trump, keď v rozhodol, že Spojené štáty odstupujú od Parížskej klimatickej dohody.

Nebol som obdivovateľom prezidenta

Trumpa a v posledných týždňoch ma jeho vystupovanie zbavilo aj tých niekoľkých ilúzií, ktoré som mal. Ale či sa nám to ľúbi, alebo nie, je zvoleným prezidentom svetovej veľmoci. Bol zvolený polovičkou voličstva. Vo svojom volebnom programe jasne a prostoreko hovoril, čo bude konať, ak ho zvolia za prezidenta. Až príliš často opakoval, že odstúpi od Parížskej dohody, takže nikto by nemal byť ani nahneván, ani prevrapený, keď svoj sľub splnil.

A okrem toho sa žiada pripomenúť ďalšie skutočnosti: že Parížska dohoda nebola ratifikovaná americkým kongresom. Prezident Obama sa neodvážil predložiť ju na schválenie, lebo dobre vedel, že by nepochodil. A ďalšia vec: aj keby bola bývala schválená, nebola záväzná a Trump by ju bol mohol de facto zrušiť, že by bol jej existenciu ignoroval a jej záväzky nedodržiaval. Ale on má radšej dramatické gestá, a tak Parížsku dohodu ostentatívne zrušil. Presnejšie povedané: zrušil iba jej terajšiu verziu, pretože súčasne vyhlásil, že je ochotný rokovať a prijať ju v pozmenenej a americkým pomerom lepšie vyhovujúcej forme.

Za týchto okolností celý hurhaj okolo odstúpenia od Parížskej dohody a varovanie pred nedohľadnými dôsledkami, ktoré z toho vyplynú, pripomínajú búrku v pohári vody. Nechcem tým nijako naznačovať, že klimatické zmeny nie sú vážnou záležitosťou doby. Sú tu a nemožno ich ignorovať. Aj pápež František v encyklike Laudato si poukazuje na potrebu zmeniť náš vzťah k prírode. Ale to sa dá robiť aj bez nadávok na prezidenta, bez paniky, bez vytvárania atmosféry strachu a bez maľovania obrazov apokalyptickej hrôzy. Klimatické zmeny sú trvalým sprievodcom našej planéty od jej vzniku a budú s ňou až do jej zániku. A stvorenie, ktoré na zemi žije si musí na tieto zmeny privyknúť a prispôbiť sa im. Tie druhy stvorenia, ktoré a neprispôbia, zaniknú. Človek, ako najinteligentnejšia bytosť, obdarená Bohom rozumom a slobodnou vôľou, má všetky predpoklady všetky zmeny prežiť.

Chcel by som dodať, že podobných katastrofických scenárov, aké predkladajú niektorí dobromyseľní prognostici, alebo akými nás strašia redakční rýchlokurzovní odborníci, bolo za posledných 60-70 rokov niekoľko. Živo si pamätám, keď v roku 1968 vyšla kniha profesora stanfordskej univerzity Paula Ehrlichu The Population Bomb. V nej výstražne upozorňoval a učene štatistikami dokazoval, že v nasledujúcich desaťročiach čaká ľudstvo hrozná katastrofa. Vraj ak sa populačný trend okamžite nezmení, dôjde k takej populačnej kríze, že stovky miliónov ľudí zomrie hladom. Vraj svet už dosiahol hranice potravinovej produkcie a hladomor je nevyhnutný. On a jeho kolegovia chodili po svete a konali prednášky, uverejňovali články a poskytovali rozhovory, ktoré vtedajší žurnalisti a redaktori usilovne uverejňovali a učene komentovali. Robili to tak presvedčivo a nástojčivo, že im mnohí ľudia uverili a mnohí hľadeli do budúcnosti so strachom a hrôzou. A čo sa stalo? Kým v desaťročí 1965-1974 zomie-

ralo z 1000 ľudí priemerne 13, v rokoch 1975-1980 to bolo už len 10! Od roku 1960 sa počet obyvateľstva našej planéty zdvojnásobil a v tom istom čase kalorická hodnota použitých potravín vzrástla o 24 %. Za posledných 30 rokov počet ľudí žijúcich v podmienkach extrémnej chudoby sa zmenšil o polovicu. Sú síce oblasti, kde ľudia hladujú, ale nie preto, že by nás zem nemohla uživiť, ale preto, že dary zeme nie sú rovnako rozdelené a ľudia i celé národy sú sebeckí, závistliví, navzájom sa vraždia v nepotrebných vojnách a revolúciách a prostriedky, ktoré by mali slúžiť na hmotné i duchovné zveladenie, sa používajú na výrobu zbraní.

V osemdesiatych rokoch minulého storočia sa začala intenzívne presadzovať ďalšia katastrofická teória o znečisťovaní životného prostredia. Ekológovia ako Kenneth Watt varovali, že ak súčasné tempo znečisťovania atmosféry bude pokračovať, dôjde k postupnému obmedzeniu slnečnej energie. Predpovedali, že v roku 1990 zažijeme globálne ochladenie o 4 stupne a v roku 2000 až o 11 stupňov, čo bude znamenať návrat doby ľadovej! Medzitým však došlo k modifikácii teórie o klimatických zmenách a namiesto ochladenia sa začalo poukazovať na nebezpečenstvo globálneho oteplenia. Vypracovali sa nové prognostické modely, na základe ktorých sa robia predpovede, ktoré sú reálnejšie než boli predchádzajúce katastrofické scenáre, ale ešte vždy nie celkom presné, ani celkom spoľahlivé.

Nemožno poprieť, že počasie sa mení, možno rýchlejšie, než to niektorí klimatológovia pripúšťajú, ale nie určite nie tak závratne, ako to iní vedci a špecialisti tvrdia. (Napríklad, uznávaný odborník James Hansen, ktorý v roku 1986 pred výborom amerického senátu uistoval, že v priebehu 20 rokov dôjde ku globálnemu otepleniu o 1 stupeň Celsia, zatiaľ čo v skutočnosti to bolo iba nejakých 0,38 stupňov Celsia a podľa niektorých odborníkov sa nijaké merateľné oteplenie neprejavilo.)

Pán Boh urobil človeka pánom prírody, ale s tým mu uložil aj povinnosť šetriť a neníčiť prostredie, v ktorom žije. Aj keď v tomto ohľade sa človek dopúšťa mnohých previnení, z minulosti vieme, že ranená príroda má vlastné ozdravovacie procesy, dokáže prekonať krízové situácie. Za predpokladu, že sa človek naučí s ňou harmonicky spoliehať, príroda sa bude vedieť vyrovnáť aj s oteplením.

Odstúpenie Spojených štátov od Parížskej klimatickej dohody teda neznamená koniec života na planéte. Oveľa nebezpečnejší je výroba a arzenál nukleárných zbraní, ktorých použitie by ozaj znamenalo globálnu katastrofu. Kým budú nukleárne zbrane, vždy bude aj pokušenie použiť ich. Ruku na kohútiku drží malý počet mocných tohto sveta vo Washingtone, Paríži, Moskve, Londýne, Tel Avive, Pekingu a možno aj inde. A tak nie prezident Trump, ale nukleárne odzbrojenie a zničenie skladov zbraní hromadného ničenia by malo byť prioritou mienkotvorných mainstreamových médií.

FRANTIŠEK VNUK

Zo skicára Andreja Mišanka

(Pokračovanie z 3. strany)

Niekoľko dní v akcii a toľko porušení najzákladnejších pravidiel utajenia.

Opustili Nehvizdy. Musia ísť hľadať kontakty do Plzeňska. Najskôr za Václavom Stehlíkom, ten ich nasmeruje na doktora Čápa, ktorý konečne odborne ošetrí Gabčíkovi poranenú nohu. A ďalej za vrchným kriminálnym inšpektorom polície Václavom Králom. Tu ich kontakty končia. Dvojica atentátnikov nie je spokojná. Musia sa opäť o pomoc obrátiť na mlynára Baumanu v Nehvizdoch. Až teraz ich cesta smeruje do Prahy. Získali najužitočnejšie spojenie a svojho anjela strážneho.

Je 8. január 1942. Prilepili sa na domáci odboj predstavovaný „generálnym ubytovateľom a zaobstarávateľom všetkého potrebného Janom Zelenkom-Hajským. Organizáčnej schopnosti, pracovitosti a obeťavosti tohto člena Sokolskej obce nepoznala hranice. Postaral sa o ich bezpečnosť, ubytovanie, stravu, oblečenie, pranie bielizny, aktualizáciu dokladov, lekárske ošetrenia a falošné lekárske potvrdenia, prácešchopenky, pracovné knižky, ako aj o všetky kontakty, ktoré počas päťmesačného, zrejme príjemného pobytu v Prahe potrebovali. Zelenka-Hajský sa staral aj o iných výsadkárov. Všetkým hľadal stále nových ubytovateľov, aby sa ich pobyt na jednom mieste nestal podozrivým. Bolo potrebné zachovať diskretnosť voči aktívnym donášačom.

Život mali rušný. Obaja si našli priateľky, Gabčík okrem toho aj snúbenicu – 19 ročnú Liběnu Fafkovú, dcéru majiteľa bytu, u ktorých od marca do polovice mája býval. Boli vážení a možno tak trochu aj tajomní. Dni plynuli a stále sa nevedeli rozhodnúť akým spôsobom splnia sľub a vykonajú rozkaz. Varianty, ktoré vybrali postupne opúšťali. Medzi časom sa nakontaktovali takmer na všetky ilegálne skupiny ktoré ešte v Prahe pôsobili a spojili sa aj s niektorými kolegami z Anglicka. Postupne sa odkrývala ich úloha a cieľ. O žiadnych pravidlách konšpirácie zo strany vycvičených parašutistoch už nemohla byť reč. Do svojich plánov zahŕňovali stále väčšie množstvo ľudí. Po atentáte Gestapo zistilo, že s útokom na protektora bolo oboznámených 14 a o ich ubytovaní vedelo 35 osôb. Zásady konšpirácie porušovali tým najhrubším spôsobom, ohrozovali nie len seba, svoju misiu, ale aj všetkých, ktorí im boli nápomocní. Na ich hlavu padá zodpovednosť za zbytočne položené životy.

Keď sa domáci aktivisti dozvedeli, že cieľom útoku má byť Heydrich, vynaložili maximálne úsilie, aby primäli Dr. Beneša od úmyslu ustúpiť. Vedeli, aké následky bude zavraždenie ríšskeho protektora, tretieho muža ríše a možného následníka Hitlera pre všetkých obyvateľov protektorátu znamenať. Nepochodili. Ponúkali iný cieľ – K. H. Franka. Dr. Beneš najskôr dlho neodpovedal, neskôr svoje pôvodné rozhodnutie potvrdil. Potreboval túto akciu za každú cenu. Obával sa, že ak Nemci prerazia až na Kaukaz „Bude to vážné“ povedal. „Vtom pripadá bych čelal ze strany Německa návrhy na nerozhodný mír ... jsou však dnešní poměry v protektorátě t. j. spolupráce s Němci, Hácha, protektorátní vláda velkým zatížením, né lí velkým nebezpečím. V takové situaci

by mohla také u nás být žádoucí, nebo nezbytná akce násilná, sabotáže, manifestace. Bylo by to mezinárodně, pro osud národa, pro případ nějakých takových jednání, buď ulehčením, nebo dokonce záchranou i kdyby to stálo velké oběti“.

Výber spôsobu útoku vypovedá o intelektu oboch vojakov. Najskôr chceli zaútočiť na Heydrichov salónny železničný vagon. Priprava trvala dlho. Napriek výslovnému zákazu pri inštrukcii v Londýne hľadali spolupracovníkov. Našli strojvodcu, Čecha ktorý bol ochotný sa do akcie pustiť, ale Nemci medzičasom vymenili celú obsluhu vlaku za nemeckú. Z plánu zišlo. Už na prvý pohľad bol komplikovaný a výsledok neistý. Podrobnosti potrebné k útoku bolo takmer nemožné zistiť. Tento spôsob dopravy využíval Heydrich minimálne.

Druhý plán bol podobný. Pomocou oceľového lana natiahnutého medzi dva stromy naprieč vozovkou po ktorej jazdil Heydrich do zamestnania chceli zastaviť jeho auto, priskočiť a zastreliť ho. Opäť potrebovali spoluprácu civilných osôb. Obstarat' lano a auto ktorým by po atentáte ušli, zistiť čas opustenia bytu, overiť či objekt má sprievod a aký. Plán rozvíjali. Chodili k ceste s Panenských Břežan, dokonca sa aj s Heydrichom zdravili. Lano im obstaral robotník, ktorého kvôli tomu po tridsaťročnom zamestnaní vo firme vyhodili z práce. Bolo to zbytočné, lebo plán zavrhol.

Už z týchto dvoch projektov je zrejme, že obaja neopľývali intelektom a ani fantáziou. Aj tretí plán bol zložitý. Opäť zamestnali niekoľko ľudí. Potrebovali zostaviť reprezentatívnu snímku pracovného dňa obete a sústavne ju aktualizovať. Odboj im sprostredkoval českých zamestnancov na hrade, v zámku, tajnú schránku na odovzdávanie informácií, poslov. Ti, pochopiteľne nepoznali súvislosti. Keď ich spoznali, bolo neskoro – zaplatili životom aj s rodinami.

Čas súril. Navyše, na verejnosť presiakla informácia, že Heydrich bude poverený novou úlohou. Mal zopakovať svoj český úspech vo Francúzsku. Odkladať atentát nebolo možné. Rozhodli sa a stanovili aj dátum.

ATENTÁT

Tretí plán je založený na poznatku, že Heydricha pravidelne, každé ráno na deviatu, vozí jeho šofér Wili z Panenských Břežan do úradu na Pražský hrad. Vybrali si miesto, priestranú križovátku, v ktorej sa cesta prudko stáča doprava. Istou komplikáciou je, že oblúk cesty sleduje aj oblúk električkových koľajníc. Pred vrcholom zákruty majú dve linky zastávku.

Je skoré ráno, 27. máj 1942, streda. Úplne bežný pracovný deň. Až doteraz. Gabčík s Kubišom nastúpili do električky. Vypožičané aktovky mali na kolenách. V jednej – pod pletenou čiapkou a vraj aj pod trávou a baliacim papierom - je na 3 kusy rozobratý Stengun, v druhej sú 2 upravené protitankové granáty. Vystúpili na Žiškove a v garážach u pána Janečka si zobrali už dávnejšie vypožičané a včera odložené bicykle. Na bicykloch sa dopravia jednu zastávku pred zákrutu a spresnia si podmienky útoku s Valčíkom - ďalším účastníkom atentátu. Opäť nasadnú na bicykle a odvezú sa na vybrané miesto. Zosadnú, oprú bicykle.

Gabčík o elektrický stĺp, Kubiš o nízky plot. Tašky zostali na riadkách. Gabčík si prehodil baloniak cez ruku a poskladal zbraň. Nebolo to ťažké. Stačilo zaskrutkovať hlavň do tela samopalu a zasunúť zásobník. Išlo o veľmi jednoduchú, dalo sa sa povedať, až primitívnu zbraň. Svoju spoľahlivosť osvedčila v ťažkých podmienkach dovtedy, a bez podstatných úprav aj potom na mnohých bojiskách 2. svetovej vojny. Práve pre tieto jej vlastnosti ju vo výcvikovom stredisku odporučili. So sa

a vedomie, že protektor je takmer priateľsky rešpektovaný obyvateľstvom. Jazda na hrad v kabriolette bude polahoda.

Ešte jednu zmenu treba zmeniť. Auto nebude riadiť Wili – pridelený šofér – viezol batožinu v inom aute na letisko, ale SS Oberscharführer Klein, člen Reinhardovej telesnej stráže. Táto zmena je tiež zahrnutá do oblasti šťastia atentátnikov.

Konečne. 10:32. Valčík zrkadielkom signalizuje. Nezameniteľný, sivo-zelený šesťvalec Mercedes Benz

sľuby, silné reči, tvrdenia a odhodlanie. Veď nebol nováčik. Mal za sebou už mnoho rokov vojenského života a mnoho hodín výcviku. Možno až teraz po prvé stál zoči-voči živému, takmer o pól metra vyššiemu súperovi. Jeho psychika zlyhala. A bolo to ešte horšie – podľahol panike. Zabudol na bicykel, aktovku, samopal. V hlave mal iba únik. Očítá svedkyňa vypovedala, že „utíkal a kličkoval jak zajíc“. Je nepochopiteľné, že napriek dostatku času v príprave nepoznal priestor, ktorý

Jozef Gabčík bol hrdina?

mopalom v ruke krytej prehodeným plášt'om sa prechádza po chodníku na vonkajšej strane zákruty. Je napätý, ale dôveruje si. V stredisku chválili práve jeho výbornú strelbu.

Kubiš, má v aktovke dve ručné bomby. Boli určené na boj proti tankom. Už pred časom si ich na túto akciu upravil. Ide vlastne o 8 centimetrov hrubý a 40 centimetrov dlhý valček plastickej trhavyiny ktorý o 2/3 skrátil čím primerane zmenšil ničivú silu. Pôvodný plechový obal z tenkého, akoby konzervového plechu odľahčil a aby trhavina bola chránená proti vlhkosti, obalil ju leukoplastom. V hornej časti valčeka je zabudovaná citlivá rozbuška. Demolačný účinok je založený na tlakovej vlne, ktorá vznikne iniciovaním trhavyiny po náraze rozbušky. Kubiš zostal na vnútornej strane zákruty v blízkosti svojho bicykla. Zvesil aktovku a držal ju po pod pazuchu. Nervózne fajčil. Tiež mohol byť pokojný. Aj jeho chválili za výborné výsledky so zbraňou, ktorú si pre dnešný deň vybral. Koniec koncov, je iba akoby poistka, ak by niečo Gabčíkovi nevyšlo. Čakajú.

Tretím aktérom je Valčík - ich spolubojovník z Anglicka. Má za úlohu sledovať vozovku pred zákrutou a vreckovým zrkadielkom signalizovať atentátnikom príjazd obete - mráčik na oblohe mohol riadne skomplikovať akciu. Je možné, že účastníkov bolo viacej, ale to v tejto chvíli nie je dôležité. Isté však je, že traja menovaní vedia o čo ide a dvaja z nich mali pri seba aj záložnú zbraň – pištoľ a dva zásobníky z nábojmi. Ak to spočítame tak iba títo traja mali 80 striel a dve bomby. Na dve prekvapené osoby viacej ako dost. Je pár minút pred deviatou. Čo nevidieť sa všetko zmení.

Čakanie sa nebezpečne predlžuje. Koľko ľudí si ich všimlo. Každú chvíľu môže ísť podozrievavý strážnik alebo iná osoba oprávnená kontrolovať občanov protektorátu.

Heydrich mal dnes iný program. Chystá sa na poradu v Berlíne. Termín porady u Hitlera je stanovený a nakoľko použije svoj obľúbený dopravný prostriedok – lietadlo, môže svoj odchod z domu posunúť a pár chvíľ ešte stráviť s rodinou. Linda čaká štvrté dieťa. Obaja sa tešia ako dobre plnia Führerov program o vzornej nemeckej rodine. K celkovej pohode prispieva aj pekný snečný deň

M-B 320 so štandardou na blatníku spomaľuje, prichádza do zákruty. Gabčík hodí baloniak na zem, vbíha do vozovky. Samopal namieri na protektora. Auto ešte viac spomalí. Keď posádka auta zistí, že to nie je bláznivý chodec, útočník už stojí pred nimi.

Rozdiel medzi šoférmi sa prejavil. Vycvičený šofér ochranky by neposlúchol príkaz veliteľa, šliapol by prudko na plyn a za každú cenu čo najrýchlejšie opustil miesto útoku. Toto je najzákladnejšie pravidlo šoférov dôležitých osôb na celom svete. Naopak, člen telesnej stráže ani nepotreboval príkaz a útok bez zaváhania opätovoľ. Zastavil. Nastala ideálna situácia pre strelca. Stojaci cieľ vo vzdialenosti menšej ako 2 metre a 32 možností v zásobníku.

Mohlo byť po všetkom. Akcia pre vojaka s mnohoročnou praxou, absolventa špeciálneho výcviku a atentátnika, ktorý sa na akciu priamo na mieste 150 dní pripravoval, mohla byť zavŕšením úsilia. Práve tu však vrtkavá šťastena zmenila názor. Gabčíkov stengun nevystrelil.

Protektor pochopil a okamžite reagoval. Z bočného vrecka dverí vytiahol pištoľ, ale vystreliť nestihol. V tej chvíli akciu zachraňoval druhý muž atentátu, ktorého si obaja nevšimli. Vytiahol granát z tašky, urobil pár krokov a hodil. Kubiš netrafil do veľkého otvoreného interiéru. Asi potreboval viacej času. Aspoň, že bomba dopadla pred zadné koleso nepancierovaného auta a vybuchla. Tlaková vlna poškodila pneumatiku, prerazila podlahu, spodnú časť zadného sedadla, vyrazila dvere spolujazdca, roztrhla operadlo Heydrichovho sedadla. Kus plechu, čalúnenie a kus uniformy vtláčila protektorovi do chrbta v blízkosti chrbtice. V prvej chvíli bolesť necítil. Stále držal v ruke zbraň a strieľal. Mieril na Gabčíka, ale nemal v pištoľi zásobník. Niektoré zanedbal starostlivosť o výzbroj v aute. Vystúpil z auta. Ešte stále si nevedomoval svoje zranenie ani fakt, že stláča spúšť pištole bez výstrelv. Trieštenie skla okien električky prehlušilo tichý klepot úderníka naprázdno.

Hrdina Gabčík odhodil samopal a z boja utiekol. Treba otvorene povedať, že hanebne a zbabelo. Jednak mal pri sebe druhú zbraň, jednak bol zodpovedný za úspech akcie, aj za osud spolubojovníkov. Kde zostali

sám pre akciu vybral. Vbehol do obchodu bez zadného východu, ba čo viac, jeho majiteľ František Brauner sa hlásil k nemeckej národnosti a bol sympatizant gestapa. Malého, vystrašeného civila sa zľakol až vtedy, keď sa v jeho ruke objavila pištoľ. Vybehol z obchodu a privolával prenasledovateľa. Už to nebol Heydrich. Medzi časom mu došli sily a za strelcom vyslal Kleina. Gabčík sa začal brániť. Ani teraz neútočil. Vybehol z obchodu, prikrčil sa za stĺpek plota a vystrelil. Nebola to majstrovská rana. Aj teraz zlyhal. Nepriateľa trafil iba do nohy. A už opäť utekal. Zablúdil. Zrazu zistil, že je iba kúsok od miesta atentátu. Ani mu však nenapadlo dokončiť začaté. Ešte chvíľu blúdil po uliciach, než „splynul s davom“. Bol opäť na zemi, ako by povedala pani Ellisonová.

Ani Kubiš sa nezachoval odlišnejšie. Videl síce, že zabil iba auto a poškodil električku, ale výbuch ho zranil. Krv mu tiekla z tváre, a niekoľko nečistôt mu poranilo hrudník. Heydrich stál na nohách a strieľal s pištoľou bez zásobníka. Kubišovi zaliala ľavé oko. Videl utekať svojho veliteľa, tak aj on odhodil tašku s druhým granátom a vytiahol pištoľ. Napodiv nie preto, aby úlohu dokončil, ale aby si prekľesnil cestu medzi cestujúcimi, ktorí medzi časom vystúpili z električky a snažili sa ho chytiť. Najbližšie sa dostal Rudolf Šrámek – Čech, ale pištoľ ho odradila. Kubiš vyskočil na bicykel. V tej chvíli sa objavil aj prvý policajt - Čech. Ale atentátnikov varovný výstrel do vzduchu jeho aktivitu schladil. Kubiš opúšťal horúcu pôdu. Takmer spadol, keď mu nejaká žena hodila pod bicykel krhličku na mlieko – Češka. Ustál aj túto prekážku. Bicyklovanie mu išlo lepšie ako hádzanie granátov. O 10:40 už dcéra pani Nováckovej zachraňuje ďalší Kubišov lapsus. Odváža zakrvavený bicykel, ktorý jednoducho oprel na ulici pred ich domom. Svoj 14 ročný život nezachránila. V októbri ju za tento skutok zastrelili.

Valčík, tretí pasant akcie, signalista so zrkadielkom bol v tom chaose pre všetkých neznámy. Situáciu sledoval z diaľky. Napriek tomu, že mal tiež pri sebe zbraň a videl že Heydrich žije, rozhodol sa zostať aj naďalej nepoznaný. Údajne si aj sám strelil do nohy. Možno to ho odradilo od útoku. Nasadol na bicykel

a stratil sa v kľukatých pražských uličkách.

Všetci traja, v zmlúku ktorý vyvolali, úplne zabudli na Heydrichov kufřík s dôležitými dokumentmi. Jeho získanie bolo dôležitou súčasťou úlohy. Mal obsahovať plán vysídlenia českého obyvateľstva, návrh na mobilizáciu a údajne aj dohodu medzi Canarisom a Heydrichom.

Všetko sa udialo behom niekoľkých osudných sekúnd. Dej atentátu by bol skôr námet na grotesku, ako starostlivo a dlhodobo pripravovaná bojová akcia s jasnými pravidlami a ešte jasnejším cieľom vedená profesionálnymi vojakmi, ak by jej dôsledky nezapltili stovky zainteresovaných a tisíce nevinných ľudí životom.

PO ATENTÁTE

Kým Klein obďaleč vzdychal s prestrelenou nohou, bledý Heydrich už ležal vedľa auta a očividne trpel. Netešil sa ani z toho, že presvedčenie o svojej obľúbenosti u Čechov sa mu potvrdilo. Videl, ako sa niekoľko aktivistov snažilo Kubiša chytiť. O jeho zachranu sa začala starať neznáma žena. Spoznala ho. Energicky začala organizovať presun do nemocnice, zastavovala autá, pomohla s jeho naložením a transportom na Bulovku. Neskôr zistili, že ide o Marii Navarovú - Češku. Aj šofér auta ktorým ho odviezli je Čech, aj závozník je Čech, aj policajt, ktorý pustil Kubiša, raneného protektora cestou do nemocnice sprevádza je Čech, aj prvé ošetrenie mu poskytne MUDr. Šnajdr - Čech, možno MUDr. Jarolímek, ale aj to je Čech. Potom už takmer iba Nemci.

Gabčík sa o pol hodiny spamätal. Akoby nič sa objavil v dome u pani Svatošovej. Vypožičal si plášť jej manžela - pre prípad, že by hľadali niekoho s jeho popisom bez plášťa, využil babský recept, v harmančeku si trochu zosvetlil vlasy, a pokračoval k Fafkovým - za Liběnou. Po obede si spolu išli do luxusného obchodu na Václavskom námestí kúpiť nový klobúk. Vybral si „Tiroláčik“ so šnúrkou. Prespal u Fafkových, potom až do 1. júna bol u priateľky Anny Malinovej. 30. mája si s Liběnou, jej sestrou a Kubišom ešte odskočili do kina - aby sa v „žurnále“ pozreli na veci, ktoré na mieste činu zanechali!

Aj nacisti sa spamätali. Na gestapo odviezli všetkých, čo cestovali v električkách, obyvateľov z blízkych domov, aj náhodných chodcov, ktorí mohli niečo vidieť. Zadokumentovali miesto činu, skúmali veci ktoré na mieste činu ležali: samopal, nábojnica, dámsky bicykel, tašku s čiapkou, baloniak, druhú tašku s ďalšou bombou. Neskôr popis predmetov uverejnili na výrazných červených plagátoch hrubými čiernymi písmenami a artefakty okrem zbrane vystavili vo výkladnej skrini obchodu BAŤA na frekventovanom Václavskom námestí. A ako už bolo povedané, jednotlivé predmety aj s podrobným komentárom nafilmovali a pred každým premietaním celovečerného filmu vo všetkých kinách protektorátu premietali. Roz-

hlas v krátkych intervaloch vyzýval obyvateľstvo na spoluprácu s vyšetrovateľmi, hrozil popravami za nepomáhanie a zatajovanie informácií. Súčasne poskytol aj informácie o vzhľade atentátnikov, ktore priebiežne doplňal o nové podrobnosti.

O 12:15 hlásil K. H. Frank Hitlerovi, čo sa stalo. Hitler nariadil pátranie po páchatel'och, vypísanie odmeny 1 mil. ríšskych mariek za dopadnutie páchatel'ov, zastreliť každého aj s rodinou, kto by podporoval atentátnikov, alebo o nich niečo vedel a neoznámil to. Ďalej žiadal zaistiť a pre výstrahu zastreliť 10 000 Čechov.

Už poobede vyšlo nariadenie, ktoré takmer do bodky plnilo Hitlerove inštrukcie. Odmena je 10 miliónov korún za predmetné údaje, ktoré budú viesť k páchatel'om, vyhlásené stanné právo a tresty smrti pre celé rodiny za napomáhanie atentátnikom či zatajovanie súvisiacich faktov. Frank Hitlera odhovoril od hromadného zatýkania, nakoľko by to mohlo oslabiť zbrojnú výrobu a poškodiť Ríšu v očiach sveta.

V noci z 27. na 28. mája bola vykonaná razia. 4 500 mužov ozbrojených zložiek prehľadávala dom po dome, byt po byte, povaly aj pivnice. Na výsluch predviedli 541 osôb, po vypočutí 430 prepustili. Akcia bola mohutná, ale z pohľadu vyšetrovania neúspešná. Mala však významný zastrešovací efekt.

ZRANENÝ HEYDRICH

Oneskorenú bezpečnosť zaistil K. H. Frank. Vypratá celú 2. poschodie nemocnice, do izieb umiestnil vojakov, vápnom zatrel všetky okná, nemocnicu strážili guľomety, na strechu umiestnili protiletckú obranu.

Po prvom ošetrení lekári pristúpili k presnejšiemu diagnostikovaniu zranenia. V hĺboke, asi 8 až 10 cm dlhjej rane, vľavo od chrčtice, bol kus plechu. Prerazil 11. rebro, roztrhol bránicu a zapichol sa do sleziny. Zranenie si vyžiadalo zákrok chirurgov. Heydrich trval na Nemcoch, preto po prvom ošetrení českými lekármi operovali doktori Dick a Hohlbaum. Rana obsahovala množstvo nečistôt. Okrem plechu aj časti výplne čalúnenia a textilu z uniformy. Chirurg odstránil slezinu, zašiel bránicu a vydreňoval obe dutiny. Poskytol transfúziu krvi a injekciu proti tetanusu.

Protektorátnych lekárov nahradili lekárske kapacity z Ríše - osobný lekár Himmlera prof. Dr. Gebhardt a Hitlerov lekár Dr. Morrell. Stav pacienta sa po operácii bol sľubný. Prijímal návštevy. Poľutovať ho prišli za českú vládu prezident Hácha a predseda vlády Krejčí, v nedeľu priletel aj Himmler.

Pacientov stav sa zlepšil. Každý deň sa posilňoval čerstvým hovädzím vývarom, ktorý mu pripravovala jeho manželka. Aj teplota začala klesať. Na počudovanie všetkých - 4. júna zomrel. Vraj na otravu krvi. Iná verzia hovorí, že príčinou smrti bol anemický šok, teda zlyhanie krvného obehu. Pitva vraj ukázala, že v hrudnej dutine nebola žiadna infekcia, nenašli sa ani stopy zápalu pobrušnice.

Zmeny neboli ani na pečeni, obličkách a pľúcach.

Smrť tak trochu záhadná. Mnohým vyhovovala. Heydrich nebol obľúbený ani v Nemecku. Viedol si kartotéku na mnohých prominentov, medzi ktorými nechýbal Himmler, Canaris, dokonca ani Hitler. Zaujímala ho najmä sexuálna orientácia a čistota rasy vytypovaných. Tieň podozrenia padal aj na túto stranu.

Mohlo to byť aj oveľa jednoduchšie - vzduchová embólia zapríčinená zmenou polohy pacienta ktorá sa vytvorila v prehliadnutej trhlínke v pľúcach.

PO ATENTÁTE

Protektor bol mŕtvy, ale páchatelia aj naďalej zostali neznámi. Nervozita na oboch stranách narastala. Ak by atentátnici mali vypracovaný plán ústupu, mali teraz poslednú príležitosť opustiť mesto. Čo nevidieť bude zastavená medzimestská doprava, 1 200 tajných policistov sa zapojí do vyšetrovania. Celkovo do pátrania zapoja 450 000 ozbrojencov a kontrolujú 4 715 501 osôb. Do 24. júna Nemci zastreli 695 ľudí za rôzne činy. Šírila sa správa o decimovaní českého obyvateľstva.

Česká polícia je tiež usilovná. Kontroluje hotely, reštaurácie, hostince, ubytovne, útulky, chaty, prevádzky, výrobné, lesy, dopravné prostriedky na zemi aj na vode. Nakoľko bolo známe, že jeden z atentátnikov bol zranený, oslovili každého lekára v protektoráte, prečítali mu predpokladaný popis osoby a zranenie a musel podpísať vyhlásenie, že podobnú osobu nevidel a ošetrenie jej neposkytol. Podobne postupovali aj v lekárňach a drogeriách.

Keď robotníci v Plzni počuli z rozhlasu správu o Heydrichovom konci, spontánne povstali, zadržali čas ticha a rozhodli sa poslať sústrastný telegram na úrad ríšskeho protektora.

Časť českých hercov si ponemčila mená. Napríklad režisér Martin Frič na Fritsch, Otomar Korbelář na Otmar Korbeler, Jan Zázvorka na Johan Sasvorka. Získali tým nemalý prospech. Filmovali. Spolupracoval aj známy kráľ českých komikov Jaroslav Burian. Empatia českého národa nadobúdala obľudné rozmery. Prejavil sa masový Štokholmský syndróm. Jeden príklad za všetky:

„Vyslovujcie dôveru Vám a vládě Protektorátu, ujděte Vás, že chceme jedině Vás a vlády naprosto poslušni býti a řídit se Vašimi nařizeními, pokyny a směrnicemi a že budeme zároveň s nejvyšší svědomitostí a poctivostí plniti své závazky oproti Říši, jsouce si dobře vědomi, že její gigantický boj o lepší bytí a lepší usprádaní Evropy je i naším bojem, neboť jedině jeho příznivý výsledek, ve který pevně věříme může zajistit naši lepší budoucnost.“

Za Národní radu českú to podpísal 18. júna 1942 jej vedúci Dr. Drachovský. Vyjadrovali sa aj Česká akadémia technická, Česká akadémia vied a umění, Dělnická akadémia, Jednota umělců výtvarných, Klub českých turistů, Pěvecká obec česká, Spolek výtvarných umělců Mánes, Svobodné učení selské, Kulturní rada Zemědělská.

K. H. Frank pripravil zoznam ďalších adeptov na popravu. Oproti tomu vyhlásil amnestiu pre všetkých, ktorí sú do atentátu zainteresovaní - okrem atentátnikov a priamych spolupracovníkov. Tento krok sa okamžite prejavil. Na gestapo prišlo 2 000 udaní - ani jedno nevedlo k odhaleniu.

Páchatelia zostávali neznámi. A znovu je na mieste priznať, že to nebola ich zásluha. Tým, čo bude po atentáte, sa veliteľ akcie Gabčík nezaoberal. Čakal a plne sa spoliehal na doterajšiu operáciu. Obdivuhodná je obetavosť skutočných odporcov ponižujúceho štátneho režimu, ktorí sa až doposiaľ o „diverzantov“ starali. Ich operácia nadobudla nový rozmer. Už každý vedel, že prezradenie bude pre nich znamenať smrť a bezpochyby smrť aj ich rodín. O sadištickej krutosti výsluchov mali dostatočné vedomosti. Vyšetrovatelia nebrali ani najmenší ohľad na pohľadie či vek. Zúrili, lebo ani gigantické úsilie, ktoré pri pátraní vynaložili nemalo tak prepotrebnú odozvu. Veď ich sledovalo celé Nemecko, ba celý svet.

Napriek smrteľnému riziku domáci odboj pracoval s maximálnym úsilím. Našli pre Gabčíka a jeho šiestich druhov úkryt - v krypte pravoslávneho kostola. Počet zainteresovaných sa rozšíril o ďalšiu skupinu - kostolníka, farára, kaplána, predsedu biskupskej rady a biskupa.

Heydricha 9. júna za najvyšších vojenských pôct počovali. Zúčastnila sa aj protektorátna vláda na čele s prezidentom Dr. Háchom. V ten istý deň vydal K. H. Frank súhlas na likvidáciu Lidíc. Banálne podozrenie a ziskuchtivé udanie stačilo, aby sa mašinéria zatýkania, výsluchov a popráv rozběhla. 10. júna k múru postavili 173 mužov, ďalších 11 o niekoľko dní neskôr. 184 zien odviekli do koncentračného tábora, 83 detí splynulo v Chelme a 3 poslali na ponemčenie.

Druhá obec, ktorá nevinne zaplatila, boli Ležáky. Nemci ju vypálili do tla, obyvateľov vyvražďili, 13 detí odviekli do Nemecka. Akt pomsty pokračoval. Vypravili mimoriadny vlak označený „AaH“ (Attentat auf Heydrich), ktorý viezol tisíc českých Židov do vyhladzovacích táborov. Po ňom vypravili ešte dva z Terezína. Nemenej usilovný boli aj v poľských táboroch, kde masové vraždenie zasvätili pamiatke zomrelého hrdinu a pomenovali ho Einsatz Reinhard a vykonávali ho v „nadpláne“.

Atentátnici sa prepadli pod zem. A možno by tak aj zostalo, keby K. H. Frank nevyhlásil povinnosť pod trestom smrti prihlásiť každú osobu staršiu ako 15 rokov a ultimátum, ak sa nezistia vinníci do 18. júna, bude nasledovať decimovanie českého obyvateľstva. Kombinácia odmien, amnestie, povinnosti a hrozby priniesla prvé kroky k odhaleniu. Na scéne sa objavil zradca - rtm. Karel Čurda. Spolubojovník z Anglicka, vysadený do protektorátu v skupine Out Distanc 27. marca 1941 spolu s npr. Opálkom a des. Kolaříkom. Nie je celkom známe pozadie jeho činu, ale isté je, že sa

dobrovoľne prihlásil na gestape, svoju autenticnosť potvrdil poznaním zanechaných predmetov na mieste atentátu a prezradil časť siete ubytovateľov Gabčíka a Kubiša. Dokonca prezradil aj svojich ubytovateľov. To boli prvé, skutočne cenné informácie a boli aj patrične ocenené. Získal 5 miliónov korún, novú identitu, dvojizbový byt v Prahe a patričné oblečenie - rajtky, čizmy, klobúk. Zaviazal sa spolupracovať, čím získal aj mzdu - 30 000 korún mesačne. Miesto úkrytu nepoznal, ale keď zmúčenému synovi jednej z ubytovateľiek Ařovi Moravcovi na gestape ukázali odrezanú hlavu jeho matky plávajúcu v akváriu, nevydržal. Prezradil úkryt, do ktorého aj on nosil potraviny. Od Čurdovej zrady uplynuli iba dva dni a osud siedmich výsadbárov bol spečatený.

Gestapu stačili dva dni zatýkania a kruté vypočúvania, aby zistili presné miesto úkrytu. Tu opäť zapracovala neopatrnosť „profesionálov“. Traja z nich - Kubiš, Opálka, Bublík - sa boli zohriať a nadýchať čerstvého vzduchu. Vybrali si miesto na kúre kostola. Keď do chrámu vstúpili prví gestapáci, výsadbári začali strieľať. Tri pištole proti samopalom a granátom. O chvíľu nerovný boj skončil. Možno by sa štyria v podzemí zachránili, ale už spomínaná neopatrnosť zapríčinila, že pri prehliadke miesta našli oblečenie pre štvrtého.

Čurda troch svojich druhov identifikoval. Gabčík chýbal - hľadanie pokračovalo. Objavili najskôr vetrák, neskôr schody do krypty. Dostali aj zvyšných štyroch - Valčíka, Hrubého, Švarca a Gabčíka. Ani jedného živého. Aj štyria s podzemím spáchali samovraždu. Vedeli čo by ich čakalo.

Bol 18. jún, teda posledný termín ultimáta. Mohol byť koniec popravám, teroru a zúrivému prenasledovaniu. Nebol. Popravky pokračovali. Do septembra poslali na smrť 1 357 bývalých dôstojníkov a členov inteligencie. Medzi obeťami bolo aj 12 členov rodiny Jana Kubiša a 13 príbuzných Valčíka. Popravení boli aj ľudia okolo biskupa Gorazda pravoslávna cirkev bola rozpustená, majetok zhabaný. Gabčíkova rodina prežila. Žili na Slovensku. Slovenská vláda neprípustila kroky pomsty na slovenských občanoch.

Čurda pracoval v prospech gestapa a svoje peniaze si zaslúžil. Ako provokatér odhaľoval svojich bývalých kolegov, vedenie odbojových skupín a ich členov. Významnou mierou sa pričínal o likvidáciu odboja. Nápomocný mu bol ešte jeden parašutista - Viliam Gerik, Slovák - člen skupiny Zinc. Nezvládol počiatočný neúspech svojej skupiny a dobrovoľne sa nechal naverbovať gestapom.

V krátkom čase po atentáte v dôsledku nemilosrdných popráv zanikla sokolská skupina Jindra, ÚVOD, ČSČK, Liga proti TBC. Popravený bol aj gen. Eliáš. Odpor v protektoráte bol definitívne zlomený. Gestapo zaistilo a usvedčilo najcennejšieho špióna A-54 Paula Thümella. Prerušené bolo rádiové spojenie s Londýnom.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky

Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava

Telefón: 0911 286 452

Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.

Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.

IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* - Šéfredaktor: *Teodor Križka* - Cena jedného čísla je 1.50 € - Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel - Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk - Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko pfredplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk - Telefonické predplatné: 02/54418102 alebo 02/54418091 - Registračné číslo: EV757/08 - Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora - E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk - Internetová stránka a archív ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

Od roku 2011 sa uskutočňujú v Devínskej Novej Vsi v priestoroch Istracentra stretnutia bývalých dôstojníkov, funkcionárov 11. Bratislavskej brigády Pohraničnej stráže PS, útvar 59-47, aj za účasti bývalých vojakov základnej vojenskej služby, pohraničníkov tohto útvaru, ktorí na jednotlivých pohraničných rotách od Moravského Jána po Rusovce, vrátane poriečnych oddielov, tylových rôt vykonávali ZAKLADNÚ VOJENSKÚ SLUŽBU vo vojsku Ministerstva vnútra na slovensko-rakúskych štátnych hraniciach v bývalej ČSSR v dobe budovania socializmu.

Posledné stretnutie sa konalo 4. 6. 2016, na ktorom posledný žijúci veliteľ 11. Bratislavskej brigády Pohraničnej stráže plk. Ing. Viktor GALLO pri príležitosti 65. výročia prijatia zákona o OŠH - ochrana štátnych hraníc z roku 1951 a sviatku dňa pohraničníkov z 11. júla z obdobia socializmu VYZNAMENÁVAL bývalých príslušníkov Pohraničnej stráže z PS útvaru 59-47. Bývalí pohraničníari v rôznych hodnostiach, niektorí oblečení do uniforiem Pohraničnej stráže, časť z nich aj ozbrojená vtedajšou zbraňou samopalom vz. 58, sa nechali fotografovať pred BOJOVOU ZÁSTAVOU PS útvaru.

Samotné stretávanie je pre nich udalosťou s priebežným programom PROPAGÁCIE OŠH z obdobia socializmu a SPOMIENKOU na stráženie štátnych hraníc so ZÁPADNÝMI SUSEDMI v bývalej ČSSR do roku 1989. Vôbec ICH NETRÁPI SKUTOČNOSŤ, že na hraniciach so západnými susedmi Rakúskom a NSR v bývalej ČSSR zahynulo alebo bolo usmrtených viac ako 400 utečencov, ich mená, priezviská sú vyryté na pamätníku Brána Slobody pod hradom Devín v blízkosti sútoku riek Dunaj a Morava, a že pri výkone služby na hraniciach zahynulo, bolo usmrtených sedemástimi spôsobmi 654 pohraničníkov, vojakov základnej vojenskej služby.

Činnosťou pohraničných útvarov v blízkosti demarkačnej čiary s Rakúskom a NSR utrpelo škody aj ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, tam kde bola inštalovaná signálna stena S-70, kontrolné pásy (KP), vybudované žienjno-technické prekážky, spojovacie zariadenia, cesty a pešničky na zásah PS hliadok, hraničné pásma (HP), zakázané pásma (ZP).

Ľudia bez svedomia?

Do týchto teritórií HP, ZP mohli civilní ľudia vstupovať len na prístupky do HP pred alebo za S-70, v nevyhnutných prípadoch, ak si to vyžadovalo ich pacovné zadelanie, práca.

Títo bývalí dôstojníci, funkcionári, podporovaní aj bývalými vojakmi základnej vojenskej služby, pohraničníari z jednotlivých PS rôt OSLAVUJÚ KULTÚRU SMRTI na hraniciach socializmu so západnými susedmi, kde ZAHYNULI ĽUDIA, ktorých v tom čase nazývali narušitelia štátnych hraníc. Oslavujú aj DEVASTÁCIU a DEFORMACIU POHRANIČIA, a to v oblastiach ako boli odbory GEOGRAFIA, GEO-

DÉZIA, EKOLÓGIA, vedná disciplína KARTOGRAFIA, vedy EKONOMIKA, PSYCHOLÓGIA, a hlavne HUMANITA, ak máme na mysli život ľudí v pohraničných obciach, aj návštevníkov pohraničia, turistov alebo tých, ktorí túžili po slobode a boli z iných socialistických štátov a z iných kútov Bývalého ČSSR.

Iné vplyvy boli na vojakov základnej vojenskej služby, pohraničiarov, a to z oblastí FYZIOLÓGIE, KLIMATOLÓGIE, PSYCHOFYZIOLÓGIE, KONFESIE, NÁRODNOSTÍ.

Ďalšie avizované stretnutie týchto ĽUDÍ BEZ SVEDOMIA má byť

8. 7. 2017 O 14.00 hod. v budove Istracentra Devínska Nová Ves s programom, ktorý sa opakuje každoročne! Azda už bez vyznamenania!?

Málokto sa ozýva k udalostiam, aké sa opakujú od čias totalitnej vlády komunistov. Slovensko rýchlo zabudlo, kde bolo pred rokom 1989!

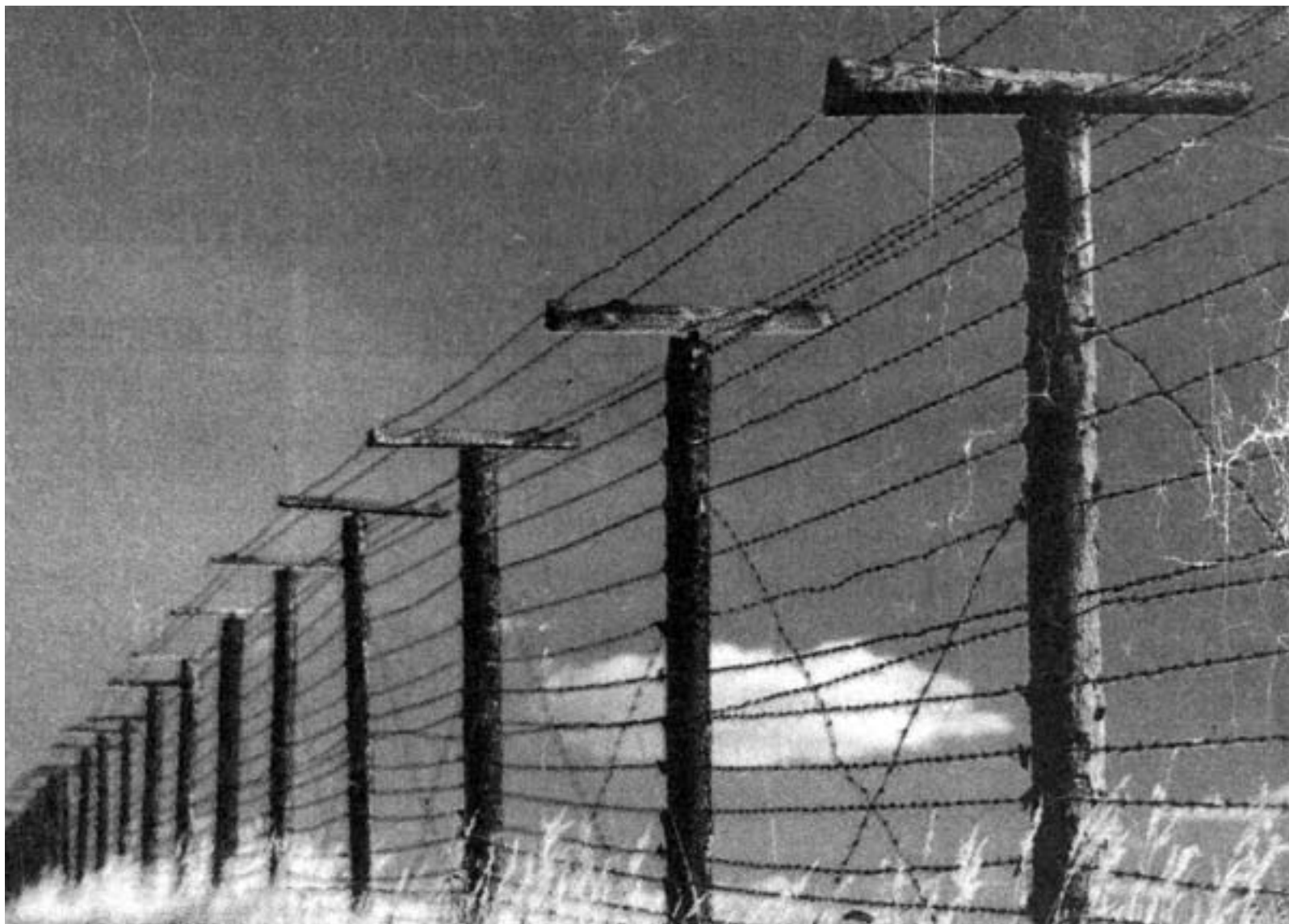
ORGANIZÁTORI týchto stretnutí, na ktorých sa propaguje aj socializmus, pravdepodobne dobre vedia, že majú slabých odporcov z čias, keď velili a boli pri výkonnej vojenskej moci, preto stetnutia organizujú ako spomienku na časy, keď boli na stráži socializmu a sú na to hrdí - vedia, že im to demokracia

umožňuje. Nacizmus, fašizmus je u nás zakázané propagovať, ale socializmus, ktorý bol prechodným štádiom ku komunizmu v bývalom ČSSR aj na Slovensku je legitímny!?

Neverím, že by si aktéri týchto stretnutí SPYTOVALI SVEDOMIE z obdobia ich velenia a pôsobenia v Pohraničnej strážii, veď od roku 2011 tak konajú, akoby sa NIČ nebolo stalo, na hraniciach slovensko-rakúskeho úseku stráženia štátnych hraníc!

A Slovensko mlčí!

MIKULÁŠ TÓTH,
bývalý vojak pohraničník
z Devína 1976 - 78

MIMORIADNE OCENENIA

LAUREÁTKA SÚŤAŽE

CENA PREDSEDU

TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA:

GABRIELA GRZNÁROVÁ, Topoľčany

CENA PRIMÁTORA MESTA TRNAVA:

MÁRIA KUTÁKOVÁ – OPATOVSKÁ, Trnava

CENA PREDSEDU MATICE SLOVENSKEJ:

JANKA BLAŠKOVÁ, Jaslovské Bohunice

CENA LITERÁRNEHO KLUBU BERNOLÁK

JOZEF DARMO, Bratislava

POÉZIA

I. kategória: 1. miesto PETRA POLNIŠEROVÁ, Nová Baňa; 2. miesto MÁRIA BARNOVSKÁ, Stará Ľubovňa; 3. miesto KATARÍNA MELCHEROVÁ, St. Ľubovňa

Čestné uznanie: LAURA NOVOTNÁ, Smižany; PETER KAMENICKÝ, Svidník; VANESA KNAPÍKOVÁ, Plavnica; JÚLIA PLATKOVÁ, Plavnica

II. kategória: 1. miesto JÁN KOVÁČIK, Rudno nad Hronom;

2. miesto MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany; 3. miesto

:ADAM KOLLÁR, Stará Ľubovňa

Čestné uznanie: MATEJ FELDBAUER, Stupava;

BRANISLAV VALKOVIČ, Tlmače

III. kategória: 1. miesto MAREK SOPKO, Nitra;

1. miesto JOZEF TOMÁŠIK, Bratislava; 2. miesto JÚLIA

RAKOVSKÁ, Smolenice; 2. miesto PETER ŠÍPOŠ, Topoľčany;

3. miesto ADRIÁNA KONDLOVÁ, Trnava; 3. miesto EDITA

STRIEŽENCOVÁ, Trnava

Čestné uznanie: JANKA BERNÁTHOVÁ, Banská Štiavnica;

EMÍLIA FILIPOVÁ, Svätý Peter; KATARÍNA KISSOVÁ, Ban-

ská Štiavnica; ANNA LAŽOVÁ, Svidník; PAVOL MATUŠČÁK,

Trnava; ĽUDMILA PISARSKÁ, Prešov; ZLATICA ROY, Tr-

nava; MICHAL SCHMIDT, Senica; MÁRIA STOPKOVÁ,

Čimhová

PRÓZA

I. kategória: 1. miesto PETRA POLNIŠEROVÁ, Nová Baňa; 2.

miesto KRISTÍNA KOBOLKOVÁ, Klokočov; 3. miesto

ZUZANA KAČMÁROVÁ, Svidník

Čestné uznanie: SAMUEL DROTÁR, Svidník; MICHAELA

MILÁ, Rovné; BIANKA ZRIBKOVÁ, Nižná Jedľová

II. kategória: 1. miesto JÁN JAKUB PÓS, Bojnice; 2. miesto

IVANA ŠAFFOVÁ, Michalovce; 2. miesto TOMÁŠ KIČINA,

Bratislava; 3. miesto IVANA JAČALOVÁ, Závažná Poruba; 3.

miesto MIROSLAVA GAŽOVÁ, Špačince

Čestné uznanie: KARIN CHRVALOVÁ, Trnava; SLÁVKA

JALČOVÁ, Michalovce; DOMINIKA MARČANOVÁ, Čadca;

NATÁLIA MARKOVÁ, Topoľčany; BRANISLAV VALKOVIČ,

Tlmače

III. kategória: 1. miesto JÁN VANÍK, Brusno; 1. miesto ŠTEFAN

HOROVSKÝ, Zálesie; 2. miesto KATARÍNA KOLÁRIKOVÁ,

Bratislava; 2. miesto ZUZANA MARTIŠKOVÁ, Topoľčany;

3. miesto ADRIÁNA KONDLOVÁ, Trnava; 3. miesto JOZEF

PÁLENÍK, Svinná

Čestné uznanie: HELENA ABERŠTIKOVÁ, Jalšové; JANKA

BERNÁTHOVÁ, Banská Štiavnica; RIA DÓKOVÁ, Trnava

MÁRIA GÁBORÍKOVÁ, Banka; HUBERT HANYCH,

Banská Bystrica; IMRICH JESENSKÝ, Čaňa; JOZEF KOTTRA st.,

Levice; ARPÁD MATEJKA, Trnava; ZLATICA ROY, Trnava;

RICHARD R. SENČEK, Banská Bystrica; MICHAL SCHMIDT,

Senica

Výsledky literárnej súťaže

o Cenu Slovenského učeného tovarišstva 2017